

Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού Δήμου Καλαμαριάς
Αρχείο Προφορικών Μαρτυριών

Όνομα πληροφορητή: Γεώργιος Μάλαμας
Τόπος καταγωγής: Απολλωνιάδα Νομός Προύσας
Έτος Γέννησης: 1913
Τόπος εγκατάστασης: Θεσσαλονίκη
Ημερομηνία συνέντευξης: 18/04/1997
Ερευνητής: Θεοδόσης Τσιρώνης
Απομαγνητοφώνηση: Χρυσοβαλάντης Λούκα
Διόρθωση απομαγνητοφώνησης: Χριστίνα Παπαδοπούλου
Ημερομηνία απομαγνητοφώνησης: 20/5/2009
Ημερομηνία διόρθωσης απομαγνητοφώνησης: 30/3/2015
Κωδικός: MA 83

Α' Μέρος

Ερευνητής: Ονομάζομαι Θεοδόσης Τσιρώνης, η ημερομηνία είναι 18 Απριλίου 1997 και περίπου στις 5 η ώρα το απόγευμα θα συναντηθώ με τον κύριο Μάλαμα Γεώργιο. Ο κύριος Μάλαμας κατοικεί στην οδό Αγίας Λάβρας 24 στη Νεάπολη και το τηλέφωνο του είναι 526908.

E: Καλησπέρα σας καταρχήν ε... θέλω να μου πείτε το όνομα σας.

Π: Ε... ονομάζομαι Μάλαμας Γεώργιος.

E: Κύριε Γεώργιε πότε γεννηθήκατε και που;

Π: Ε... γεννήθηκα το 1913 στην Μ.Ασία στο χωριό Απολλωνιάδα.

E: Απολλωνιάδα;

Π: Νομός Προύσης... νομός Προύσης.

E: Νομός Προύσης ναι.

Π:Ναι.

E: Οι γονείς σας ήταν και εκείνοι από την Απολλωνιάδα;

Π:... ήταν από εκεί.

E: Και οι 2 και ο πατέρας και η μητέρα σας.

Π: Ο πατέρας και η μητέρα μου.

E: Τα ονόματα τους ποια ήταν κύριε Γιώργο;

Π: Ε...τον πατέρα μου... λεγότανε Κωνσταντίνος.

E: Ναι.

Π: Η μητέρα μου λεγόταν Μαγδαληνή.

E: Είχατε άλλα αδέρφια;

Π: Είχαμε και άλλα αδέρφια.. ήμασταν όλα 6 αδέρφια: 4 αδέρφια αγόρια.

E: Ναι.

Π: Και 2 κορίτσια.

E: Ναι.

Π: Λοιπόν.

E: Για μιλήστε μου για το σπίτι σας, το θυμάστε το πατρικό το σπίτι;

Π: Πως το θυμάμαι και μάλιστα πήγα και το είδα και το βρήκα ήτανε σε καλή κατάσταση, διότι πριν φύγουμε 2 χρόνια.

E: Ναι.

Π: Το είχε φτιάξει ο πατέρας μου καινούργιο το σπίτι.

E: Ναι.

Π: Το βρήκαμε σε καλή κατάσταση.

Ε: Μάλιστα.

Π: Και καθότανε μέσα μια οικογένεια νεαρή, ένα αντρόγυνο νεαρό και...

Ε: Σας φιλοξένησαν; Σας φιλοξένησαν, ήταν ευγενικοί απέναντι σας;

Π: Όχι δεν μας φιλοξένησαν, πήγαμε εμείς εκεί...ε τους δώσαμε ένα ποτηράκι καφέ λοιπόν και τους έλεγα εγώ μισά τούρκικα-μισά ελληνικά νομίζω, τους είπα ότι αυτό το σπίτι είναι δικό μου και ότι γεννήθηκα εδώ πέρα και...ότι μπήκα μέσα, όπως το είδα, όπως θυμάμαι στο κάτω μέρος όπως είναι η πόρτα κάτω, η πόρτα έχει αυλή μέσα το σπίτι.

Ε: Ναι.

Π: Και είχε ένα φούρνο μέσα, είχε ένα φούρνο μέσα και η μάμα μου ζύμωνε τα ψωμιά, έψηνε τα ψωμιά των γειτόνων.

Ε: Ναι.

Π: Και φυσικά τότες ήτανε ήταν και μεγάλη πείνα, όπως εδώ είχαμε το '41, εκεί το '14 να πούμε, το '13 είχε μεγάλη πείνα εκεί, είχε αρχίσει ο πόλεμος.. ο παγκόσμιος πόλεμος ο Α'.

Ε: Ναι.

Π: Και είχε μεγάλη πείνα και όταν έβαζε το ψωμί απάνω στο..... για το βάλει μέσα στο φούρνο, το κρατούσε από την άκρη ως έτσι με τα χέρια της, έκανε σημάδι και μετά όταν το έβαζε το ψωμί το έπιανε εκείνο το κομματάκι, να πούμε, το έσπανε και το πετούσε σε μια καλαθούνα μέσα. Πώς θα μας μεγάλωνε τα παιδιά..

Ε: Δύσκολη εποχή δηλαδή..

Π: 6 παιδιά ήτανε...πείνα μεγάλη, να πούμε, ο μπαμπάς μου είχε πεθάνει. Λοιπόν μοναχή η μάνα μου, έπρεπε κάτι να κάνει να μας μεγαλώσει. Και..

Ε: Ο πατέρας σας πως πέθανε, κύριε Γεώργιε;

Π: Ορίστε;

Ε: Πως πέθανε ο πατέρας σας;

Π: Πως πέθανε;

Ε: Στο πόλεμο μήπως;

Π: Όχι.

Ε: Όχι.

Π: Τότες στη πείνα, να πούμε, πόσοι πεθάνανε.. πόλεμος εδώ...τα ίδια και εκεί να πούμε.

Ήτανε τσαγκάρης ο μπαμπάς μου και έκανε γεμιλιά. Τότες τα γεμιλιά...ξέρεις πως ήτανε τα παπούτσια;

Ε: Πως ήτανε;

Π: Από πίσω..

Ε: Ναι.

Π: Ήτανε..... στο πίσω μέρος.

Ε: Δηλαδή δεν είχαν τακούνι, κάτω από πίσω;

Π: Είχανε τακούνι λίγο, αλλά το πισινό μέρος, το πισινό μέρος ήτανε πατημένο..

Ε: Ναι.

Π: Και το πατούσε έτσι...σαν παντόφλα.

Ε: Ναι.

Π: Το παπούτσι.

Ε: Ναι. Είχε τσαγκάρικο, είχε τσαγκάρικο μέσα στην Απολλωνιάδα, αυτή ήταν η δουλειά του;

Π: Ναι, έκανε.....

Ε: Ναι...ο πατέρας σας ποια χρονιά πέθανε;

Π: Ο πατέρας μου πέθανε το '14 πέθανε.

Ε: Ναι.

Π: Δεν θυμάμαι αλλά, ακριβώς..

Ε: Εσείς ήσασταν βρέφος τότε..

Π: Το '14.

E: Ναι.

Π: Ναι...και εγώ ήμουνα πολύ αρρωστιάτικο μωρό...όλο άρρωστο ήμουν...και όλο γκρίνιαζα και έκλαιγα και όπως ήταν ο φούρνος εδώ, είχε μια σκάλα από εδώ έτσι απάνω, πήγαινε απάνω.

E: Ναι

Π: Και με έβαζε εκεί στη σκάλα και όλο γκρίνιαζα και όλο έκλαιγα ,να πούμε, και την έβλεπα, θυμάμαι τις εικόνες αυτές τώρα, πώς έπλενε(μάλλον εννοεί έπλαθε) τα ψωμιά, για να μας μεγαλώσει. Κι όλο παρακαλούσε να πεθάνω, να πούμε, η μάνα μου..

E: Δύσκολη εποχή

Π: Ναι και ο πατέρας μου λέει, έλεγε την έλεγε «Μαγδαληνή μην το..μην παρακαλός να πεθάνει το παιδί αυτό, διότι όλοι θα παντρευτούν και θα φύγουνε και από αυτό θα φύγεις, αυτό θα σε κοιτάξει στα γηρατειά σας» και όπως..... όπως είπε, έτσι και έγινε. Και μεγάλωσα και 'γω, να πούμε, βέβαια και σε μένα ήτανε το..η..

E: Η φροντίδα.

Π: Ναι.

E: Της μητέρας;

Π: Σε μένα έμεινε τελευταία, να πούμε, και εγώ την διαθανάτισα. Το 1959 πέθανε η μητέρα μου.

E: Μετά τον θάνατο του πατέρα σας, κύριε Γεώργιε, πως τα βγάζατε πέρα, πως ζούσατε;

Π: Μετά η μάνα μου έκανε ένα γκρουπ από 5 γυναίκες και πηγαίνανε στα χωριά, τα τούρκικα και παίρνανε καπνό χαρβάνι κομμένο.

E: Ναι.

Π: Από το ψηλό κομμένο χαρβάνι το λένε τότες και τα κάνανε πακέτα, πακέτα και πηγαίνανε στα μεγάλα τα χωριά, όπως είναι εδώ ο Λαγκαδάς, όπως είναι ο Σοχός, λοιπόν όπως είναι η Βέροια, σε κάτι τέτοια κεφαλοχώρια πηγαίνανε και τα πουλούσανε μια λίρα, μια παγκανότα τούρκικια το κάθε πακέτο και έπαιρνε αυτή αυτό το εμπόριο και μας...

E: Μ' αυτό τον τρόπο έβγαζε..

Π: Μ' αυτό τον τρόπο..

E: Συντηρούσε την οικογένεια

Π: Μας μεγάλωσε , να πούμε, ναι. Εντωμεταξύ τα παιδιά όμως και τα 3 τα αγόρια πήγανε φαντάρτοι... ήρθε ο ελληνικός στρατός εκεί και τους παίρνανε φαντάρους και τους 3. Έμεινα εγώ με την αδερφή μου. Η άλλη αδερφή μου ήτανε παντρεμένη και ήτανε...που είναι το... 'φέρε τη φωτογραφία ρε Στέλλα την Απολλωνιάδα. Η το χωριό μας ήτανε σε 2 μαχαλάδες, ήταν ένα στρογγυλό χωριό μες τη λίμνη και είχε μια γέφυρα.

E: Ναι.

Π: Που σου λέω ήταν τον έξω μαχαλά.

E: Ναι.

Π: Είχε 2 μαχαλάδες δηλαδή ο έξω μαχαλάς και ο μέσα μαχαλάς.

E: Η λίμνη πως λεγόταν μήπως θυμάστε; Ήταν μεγάλη η λίμνη;

Π: Η λίμνη ήταν αρκετά μεγάλη..ε..δεν είχε όνομα

E: Δεν είχε κάποιο συγκεκριμένο.

Π: Η λίμνη της Απολλωνιάδας.

E: Ναι.

Π: Η λίμνη λέει είχε παραγωγή 5 προϊόντα έβγαζε.

E: Ναι.

Π: Να σε πω.

E: Ναι.

Π:.....

E: Ναι (στο σημείο αυτό λογικά ο πληροφορητής δείχνει στον ερευνητή μια φωτογραφία).

Π: Αυτή εδώ είναι το μέσα.

E: Ναι.

Π: Το χωριό.
Ε: Ναι.
Π: Εδώ απ' έξω.
Ε: Είναι ο έξω μαχαλάς.
Π: Είναι ο έξω μαχαλάς.
Ε: Μάλιστα.
Π: Το σπίτι το δικό μας, να πούμε, ήταν κάπου εδώ.
Ε: Στον έξω μαχαλά.
Π: Αυτό είναι από ύψωμα, να πούμε, βγαλμένη η φωτογραφία.
Ε: Ναι βέβαια.
Π: Και δεν έχει βγάλει...
Ε: Δεν φαίνεται το σπίτι.
Π: Τον έξω μαχαλά.
Ε: Είναι πανοραμική άποψη της Απολλωνιάδας;
Π: Ναι, ναι πανοραμική.
Ε: Ναι, ωραία είναι.
Π: Και.. είχαμε 5 προϊόντα, έβγαζε караβίδα, караβίδα ήταν μεγάλες σαν αστακοί ήταν οι караβίδες.
Ε: Ναι.
Π: Μπαίναμε στη λίμνη εμείς μικρά παιδιά..... στα ρηγά με τα χέρια και τα πόδια, να πούμε, πιάναμε τις караβίδες και είχαμε μια σκάφη, που έπλενε τα ρούχα η μάνα μας και γυρίζαμε τις караβίδες στη σκάφη και τις πηγαίναμε, να πούμε, στο σπίτι έβαζε το ντουζερό μέσα τις караβίδες και βράζανε και κοκκινίζανε κόκκινες, κατακόκκινες γίνονταν και είμαστε μεγαλωμένες μ' αυτές τις...
Ε: Караβίδες.
Π: Караβίδες.
Ε: Ναι.
Π: Έβγαζε караβίδες, έβγαζε γριβάδια, έβγαζε χέλια.
Ε: Ναι.
Π: Έβγαζε βιλανούς και..πούρνες, αυτά τα ψάρια εσείς δεν τα ξέρετε βέβαια γιατί...
Ε: Τις πούρνες ειδικά δεν τις ξέρω.
Π: Δεν τις ξέρεις. Λοιπόν, είναι πολύ ωραίο ψάρι και η πούρνα, ιδίως σούπα γίνεται πολύ ωραία.
Ε: Ναι επειδή υπάρχουν πολλές συνταγές, πολλά φαγητά, τα οποία ήταν κυρίως εκεί πέρα στη Μικρά Ασία και εδώ στην κυρίως Ελλάδα δεν τα μαγειρεύουμε εδώ πέρα δεν τα ξέρουνε κάποια φαγητά.
Π: Δεν τα ξέρουνε.
Ε: Που ήταν εκεί πέρα.
Π: Δεν τα ξέρουνε, εδώ η θάλασσα είναι και είναι μαθημένοι με τα ψάρια της θαλάσσης, δεν είναι μαθημένοι με τα ψάρια της λίμνης.
Ε: Ναι.
Π: Η δε, η λίμνη η δική μας συνδεόταν με διώρυγα στη θάλασσα. Είχε διώρυγα και τα καΐκια, είχαμε καΐκια μεγάλα καΐκια, είκοσι τόνων, πενήντα τόνων, να πούμε καΐκια μεγάλα.
Ε: Τα είχανε αυτά κάτοικοι της Απολλωνιάδας;
Π: Ναι, ναι καπεταναίοι, είχαμε караβοκύρηδες μεγάλους, που ήταν καλά βασταγμένοι
Ε: Και κάνανε εμπόριο αυτοί;
Π: Ε;
Ε: Κάνανε εμπόριο;
Π: Ναι, κάναν εμπόριο.
Ε: Ναι.

Π: Το γιόμιζαν το καΐκι που λέτε με διάφορα εμπορεύματα: λάδια, στάμνες, ψάρια, πετρέλαια κτλ. Και..

Ε: Ναι.

Π: Και τα πηγαίνανε στη πόλη.

Ε: Ναι.

Π: Η διώρυγα δε ορισμένες φορές ε.. στέρευε και τα καΐκια δεν μπορούσαν να προχωρήσουν ελεύθερα από την διώρυγα και αναγκάζονταν τα παιδιά, που ήταν μέσα οι ναύτες...(μεγάλη παύση).

Ε: Άμα θέλετε να κάνουμε ένα διάλειμμα;

Π: Είχανε μεγάλα κοντάρια και σκουντούσαν με τα κοντάρια 2 από εκεί και 2 από εδώ, να πούμε, ή 3. Τα σκουντούσανε λίγο και μόλις ακουμπούσε το η καρίνα του καΐκιού, να πούμε, στην άμμο κάτω στον πυθμένα και έτσι σιγά-σιγά, το βγάζανε, να πούμε, στη θάλασσα.

Ε: Ναι.

Π: Και από εκεί πήγαινε πια στην πόλη, να πούμε μετά και πουλούσαν τα...

Ε: Κάναν το εμπόριο τους.

Π: Τα εμπορεύματα τους, ναι.

Ε: Θυμάσαι μήπως κάποια από τα ονόματα αυτών των που είχαν τα καΐκια;

Π: Ναι.

Ε: Ή τα ονόματα και των καϊκιών κιόλας...

Π: Ε..;

Ε: Ή τα ονόματα των καϊκιών ή των εμπόρων που τα είχανε;

Π: Ε...καλά τώρα δεν θυμάμαι ,αν είχανε ονόματα τα καΐκια ή όχι.

Ε: Ναι.. οι έμποροι ήταν γνωστοί εκεί πέρα στην Απολλωνιάδα;

Π: Ε...βέβαια ήτανε γνωστοί.. όλοι γνωριζόμασταν μεταξύ μας.

Ε: Θυμάσαι μήπως κάποιο από τα ονόματα τους;

Π: Ποιο;

Ε: Θυμάσαι μήπως κάποιο από τα ονόματα των εμπόρων αυτών; Των μεγάλων; Κάποιον ξακουστό;

Π: Ναι είναι, είναι αυτός ο.. Καπετάν Φώτης. Ήτανε πρώτος εξάδερφος της μητέρας μου...μεγάλος καπετάνιος...Καπετάν Φώτης. Ήταν και άλλοι, να πούμε, αλλά δεν τους θυμάμαι...τα ονόματα τους..

Ε: Ναι.

Π: Ε...ήταν ο Καπετάν Ζάικας, ήτανε ο Καπετάν ε... Πως λέγεται ρε Στέλλα αυτός που κάνει το κτίριο αυτό εδώ στο Βαρδάρη; [απευθύνεται σε γυναίκα]

Γ: Τέρνος.

Π: Ε;

Γ: Ο Τέρνος, ο Τέρνος, Τέρνος.

Π: Τέρνος . Ένα κτίριο που έγινε τώρα όλο με τζάμια μπροστά στο Βαρδάρη, το γωνιακό εκείνο εκεί.

Ε: Ναι.

Π: είναι πατριώτης μας.... Τέρνος λέγεται, είναι 2 αδέρφια ήτανε, φύγανε στην Αμερική και ήρθανε. Εκεί κάνανε πολλά λεφτά, να πούμε και το αγοράσανε, να πούμε και κάνανε κτίριο.

Ε: Και η καταγωγή τους είναι από την Απολλωνιάδα και αυτό;

Π: Ναι, και..αυτουνού ο μπαμπάς ήτανε καπετάνιος, να πούμε στη λίμνη είχε καΐκι.

Ε: Ναι..για πείτε μου λίγο ακόμη για το σπίτι σας, είχε 2 πατώματα; Πως ήτανε; Ήταν κάτω κάποιοι χώροι, μήπως αποθήκη;

Π: Κάτω, κάτω το σπίτι μας ήτανε ένα, μια σαν αυλή ήτανε από κάτω. Είχε το φούρνο εδώ πέρα, εντωμεταξύ από εδώ κάτω είχε μια σκάλα, σκαλοπάτια και κατέβαινες και είχε ένα σαν υπόγειο.

Ε: Ναι.

Π: Και θυμάμαι ο αδερφός της μάνας μου έκανε και αυτός εμπόριο και είχε πατόξυλα έτσι στο υπόγειο αυτό και κρεμούσε, να πούμε, είχε κρεμασμένα, θυμάμαι, μεγάλα ψάρια είχαμε τότε. Τα ψάρια ήταν πολύ μεγάλα, τα γριβάδια.

Ε: Ναι.

Π: 10 κιλά, 15 κιλά, 20 κιλά ψάρια, να πούμε.

Ε: Πολύ μεγάλα.

Π: Πολύ μεγάλα ψάρια και... τα κρεμούσε εκεί στο...τσιγκέλι, να πούμε, στο.. πατόξυλα και τα έπαιρνε με το κάρο και τα πήγαινε στη Προύσα και τα πουλούσε.

Ε: Η Προύσα πόσο κοντά ήταν από την Απολλωνιάδα κύριε Γεώργιε;

Π: Ποιο;

Ε: Πόσο κοντά ήταν η Προύσα από την Απολλωνιάδα; Πόση ώρα;

Π: Α.. ήταν καμιά 2 ώρες , 2 ώρες με το κάρο.

Ε: Με το κάρο βέβαια.

Π: Ήτανε 2 ώρες.

Ε: Ναι. Και στον πάνω όροφο είχε τα δωμάτια το σπίτι;

Π: Λοιπόν, όπως ανεβίναμε από την σκάλα έτσι, η σκάλα ανέβαινε από εδώ έτσι, γύριζε και απάνω. Και απάνω είχε 2 δωμάτια, ένα δωμάτιο από εδώ και ένα δωμάτιο από εκεί και εδώ είχε, είχε τη σάλα, μια σάλα. Όταν δε ήρθε η στιγμή εκείνη, που οπισθοχώρησε ο ελληνικός στρατός από την Μ. Ασία, που ηττηθήκαμε, όλοι φύγανε. Όλοι οι πατριώτες φύγανε από το χωριό μέσα και μείναμε μόνο εγώ, η μάνα μου και η αδερφή μου, η παντρεμένη η άλλη. Η δε η άλλη μικρή αδερφή μου ήταν στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί είχαμε συγγενείς ..της μάνας μου αδέρφια ήτανε και την είχαν εκεί.

Ε: Ναι.

Π: Και.. μείναμε μόνο εμείς οι 2 οικογένειες μες το χωριό.

Ε: Πως συνέβη αυτό; Γιατί εσείς μείνατε τελευταίοι; Ενώ οι άλλοι είχαν φύγει...

Π: Οι άλλοι είχαν καΐκια και φύγανε με τα καΐκια, ενώ εμείς δεν είχαμε μέσα μεταφοράς.

Ε: Ναι.

Π: Και πήγε ο γαμπρός να πάει να φέρει από το άλλο χωριό βοδάμαξα, κάρα, για να μαζέψουμε να φύγουμε.

Ε: Ναι.

Π: Και εντωμεταξύ κινδυνεύαμε να 'ρθούν οι τσέτες, να πούμε, να μας πετσοκόψουνε. Έβλεπες στο χωριό μια αγριάδα, τρώμαζες που το έβλεπες..αγελάδια, βόδια, άλογα,...γαϊδούρια, ε...πρόβατα, κότες, πετεινοί, να φωνάζουνε, να κελαηδάνε, να...να.. μια αγριάδα στο χωριό...οι σκύλοι τα ίδια να γαβγίζουνε...μια αγριάδα..

Ε: Και οι άνθρωποι είχαν φύγει όλοι...

Π: Δεν είχε... κανείς δεν ήτανε, όλα τα σπίτια άδεια και...η αδερφή μου είχε, είχε ένα παιδί συνομήλικο με μένα και πηγαίναμε στα σπίτια πάνω και ψάχναμε, γυρεύαμε...αλλά τι γυρεύαμε τώρα ... κανά πιστόλι, καμιά.... και γω βρήκα μια κάμα, να πούμε, η οποία η μύτη της κάμας ήταν τρύπια και έβγαине λίγο η κάμα, έξω η μύτη της και όπως είναι κρεμασμένη εδώ στη μέση μου, εντωμεταξύ πήραμε και ένα προβατάκι από εκεί πέρα και το είχαμε μαζί μας, όπως το έκανα, να πούμε, το πρόβατο να 'ρθεί κοντά μας, να πούμε και η κάμα μπήκε στο δάχτυλο μου, στο χέρι μου εδώ

Ε: Κάμα, τι ακριβώς είναι η κάμα;

Π: Η κάμα είναι ε..

Ε: Περίπου με δικά σας λόγια.

Π: Είναι...

Ε: Δεν χρειάζεται να είναι κάποιο αντικείμενο, για να μου δείξετε..

Π: Δώσ' τον να ένα χαρτί να σου δώσω να καταλάβεις.

Ε: Να αυτό εδώ, πάρτε αυτό εδώ...δεν πειράζει, δεν πειράζει που είναι γραμμένο, άλλα στοιχεία έχω εδώ.

Π: Φέρ' το μολύβι σου.

E: Ορίστε.
E: Αα είναι μυτερή.
Π: Ναι.
E: Από τι υλικό είναι;
Π: Ατσάλι. Εδώ ήταν το χερούλι, να πούμε.
E: Ναι.
Π: Αλλά εδώ και οι 2 πλευρές είναι κοφτερές.
E: Ναι.
Π: Και όταν μπαίνει μέσα, να πούμε.
E: Γενικά, τι, τι χρησιμότητα είχε η κάμα; Για πού την χρησιμοποιούσανε;
Π: Ε...να μαχαίρι.
E: Σαν μαχαίρι δηλαδή;
Π: Σαν μαχαίρι.
E: Σαν μαχαίρι ναι. Και πληγωθήκατε μ' αυτό...τραυματιστήκατε..
Π: Ναι ε...η μύτη έβγαινε λίγο από την θήκη, η θήκη ήταν βέβαια τρύπια λιγάκι και έβγαινε η μύτη λίγο και με...
E: Τρύπησε το χέρι.
Π: Μου τρύπησε λίγο το χέρι. Εν πάση περιπτώσει το, το προβατάκι το είχαμε μαζί μας, αλλά στο δρόμο το χάσαμε το αρνί...που πήγε, τι έγινε...το χάσαμε. Και επειδή τα βόδια είχαν κουραστεί νύχτα περπατούσαμε, μέρα-νύχτα περπατούσαμε...είχαν κουραστεί τα βόδια...ε...η μάνα μου είχε ένα μεγάλο έτσι ταψί από μπακίρι, σινί τα λέγαμε αυτά στην πατρίδα τότες και εδώ τα λένε σινί, να πούμε και...για πίτες, για να βάζεις καμιά δεκαριά κότες μέσα στο φούρνο να ψηθούνε. Τέτοια δουλειά ήταν για τη

E: Ναι.
Π: Και ήτανε και είχε πάρει, να πούμε και το γάνωσε καινούργιο, ήταν γανωμένο καινούργιο. Και φαντάζονται ότι έδινε βάρος το ταψί αυτό, να πούμε και το βγάζει και το πετάει...και όπως το πέταξε, το φεγγάρι έλαμψε στο, στο ταψί, στο ταψί ήτανε γανωμένο βλέπεις... έλαμψε, να πούμε και...λέει όπως έλαμψε τα ταψί, να 'ρθούν τα παιδιά μου ζωντανά, να τα δω, να τα χαρώ... και το πετάξαμε το ταψί.
E: Αυτό έγινε δηλαδή, όταν φεύγατε από την Απολλωνιάδα;
Π: Ναι, όταν φεύγαμε.. Ήτανε νύχτα, να πούμε, άλλη περίπτωση...
E: Είχατε πει ότι αρχικά δεν είχατε μεταφορικό μέσο, μετά ήρθαν όμως σας φέραν μια βοδάμαξα...
Π: Ναι, ήρθε ο γαμπρός, έφερε μια βοδάμαξα έφερε και φορτώσαμε τα πράγματα και πηγαίναμε.
E: Ναι
Π: Φτάσαμε, φτάσαμε εδώ στο σημείο, εκεί που ενώνει, είναι η διώρυγα, που ενώνει, να πούμε την Ασία με την...
E: Την Ευρώπη.
Π: Ναι με την Ευρώπη...με μας, την Απολλωνιάδα δηλαδή.
E: Ναι.
Π: Και όσοι φύγαν με τα καϊκια τότες, εκεί ο στρατός τα καϊκια τα...
E: Επέταξε.
Π: Επέταξε.
E: Ναι.
Π: Και τα 'βαλε όλα στη σειρά έτσι, στη σειρά τα έβαλε και κάλυψε όλη την...του ποταμού την απόσταση και έριξε από πάνω, να πούμε ε...φαρδιά καντρόνια, . μαδέρια για να περάσουν τα αυτοκίνητα και οτιδήποτε άλλο υλικό, να πούμε, του στρατού. Φτάσαμε εκεί, να πούμε, η μάνα μου πάει και πιάνει ένα ταγματάρχη και του λέει «κύριε ταγματάρχα λέει, εμείς τα βόδια μας λέει κουραστήκανε λέει, δεν μπορούνε να βαδίσουνε, να μας δώσετε βόδια, να μεταφέρουμε, να φύγουμε». Λέει « κυρία μου, κάνε λίγο υπομονή και όταν θα

περάσουνε λέει αυτοκίνητα, θα σας βάλουνε απάνω στα αυτοκίνητα, να σας πάρουν τα αυτοκίνητα». Τότες ήταν τα αυτοκίνητα κάτι μεγάλα, μεγάλα αυτοκίνητα φορτηγά, τα οποία ήτανε στη μέση του αυτοκινήτου, είχανε ένα γρανάζι μικρό και με δόντια μεγάλα και από πάνω η αλυσίδα συνέδεε, να πούμε τους πίσω τροχούς.

E: Ναι.

Π: E...ο πίσω τροχός δε είχε ένα μεγάλο γρανάζι και όταν δούλευε το γρανάζι το μικρό, να πούμε, κινούσε το αυτοκίνητο. Και πράγματι... που είδε τα αυτοκίνητα αυτά και μας βάζουν απάνω. Εγώ μικρός βλέπω μέσα κάτι τενεκέδες είχε μέσα ε...αλλά ήταν αυτός ο...ε.. γράσο γιομάτα οι τενεκέδες γιομάτοι και γω νόμιζα ότι ήταν μπουλαμάς. Μπουλαμάς τότες λέγαμε, να πούμε, ένα γλυκό ήτανε σαν χαλβάς, πηκτός έτσι και πήρα το δάχτυλο μου, να πούμε και να φάω μπουλαμά. Νόμιζα ότι ήταν μπουλαμάς, ενώ ήταν...

E: Γράσο.

Π: Γράσο, ναι. Τέλος π'αντων πήγαμε στη Πάνορμο, βγήκαμε στη Πάνορμο

E: Στην Πάνορμο τελικά με ποιον το πήγατε από εκείνο το σημείο; Σας πήγανε με αμάξι ή με κάποιο καΐκι σας πήγαν στην Πάνορμο;

Π: Με τα αυτοκίνητα μας πήγαν στη Πάνορμο

E: Με τα αυτοκίνητα του στρατού; Που είχε ο στρατός;

Π: Ναι

E: Ναι

Π: Γιατί απ' εκεί και ο στρατός, να πούμε, μπήκε στα πλοία και έφυγε, να πούμε

E: Ναι

Π: Και οπισθοχώρησε

E: Τα πράγματα, που είχατε μέσα στις βοδάμαξες τα μεταφέρατε στην.. στα αυτοκίνητα για την Πάνορμο;

Π: Ναι, ότι μπορούσαμε, πήραμε.

E: Ότι μπορούσατε...

Π: Ότι μπορούσαμε, πήραμε.

E: Ναι.

Π: Εκεί.. στη Πάνορμο ήτανε ιταλικά καράβια, εμπορικά βέβαια, αλλά ήτανε, ήταν και του στόλου και αγγλικά. E.. είχανε έρθει και άλλα από άλλα χωριά πρόσφυγες και ήμασταν εκεί... κόσμος πολύ. E.. θα πηγαίναμε στο...στα Μουδανιά, αλλά μας είπαν εμάς πληροφορηθήκαμε, ότι και στα Μουδανιά γίνεται σφαγή, όπως γίνονταν στη Σμύρνη και προτιμήσαμε να πάμε στη.. στη Πάνορμο.

E: Όλα αυτά βέβαια απ' ότι κατάλαβα γινόντουσαν περίπου το καλοκαίρι του 1922 περίπου;

Π: Ναι, ναι ήτανε καλοκαίρι, να πούμε...

E: του '22 βέβαια;

Π: Ναι.

E: Ναι.

Π: Λοιπόν..

E: Και πήγατε στη Πάνορμο;

Π: Εκεί κατορθώσαμε, αλλά στάσου να δω..

E: Ναι.

Π: Δεν μας αφήναν να ανεβούμε απάνω στα καράβια οι Ιταλοί, οι Εγγλέζοι. Είχανε τα..... τα λάστιχα με ζεστό νερό και...

E: Σας ρίχναν;

Π: Θέλαμε να ανεβούμε πάνω, μας βρέχαν με τα..... να μην ανεβούμε απάνω.

E: Ναι.

Π: Εγώ μάλιστα θυμάμαι ότι...δεν έχει κάτι μεγάλα δίχτυα, που το γεμίζουν πράγμα μέσα και το σηκώνει ο γερανός..;

E: Ναι.

Π: Που τα βάζει μέσα στο καΐκι.. λοιπόν, εκεί μέσα μπήκα εγώ και μπήκα μέσα στο πλοίο

και τότε..

E: Σε ιταλικό πλοίο;

Π: Μαρτύριο, να πούμε. Ιταλικό ήταν το πλοίο

E: Η οικογένεια σας πως μπήκε; Η μητέρα σας, τα αδέρφια σας;

Π: E;

E: Η οικογένεια σας πως μπήκε μέσα στο πλοίο;

Π: Δεν ε... ακόμα δεν.... Όλη η οικογένεια, να πούμε, πήγανε ε.. ήταν η αδερφή μου και ο μικρός ο άλλος ο συνομήλικος μου ο γιος της, ο άντρας της και ένα κορίτσι, το οποίοι ήταν κωφάλαλο, να πούμε, ούτε μιλούσε, ούτε άκουγε και βγήκαμε στη Θράκη.

E: Γιατί όμως κάποιους δεν τους επέτρεπαν οι Ιταλοί να ανέβουν και τους έριχναν ζεστό νερό και εσάς σας άφησαν;

Π: Στην αρχή, στην αρχή αυτοί οι Εγγλέζοι και οι Γάλλοι και οι Ιταλοί μας ενεθάρρυναν να κάνουμε τον πόλεμο, να πούμε, να προχωρήσουμε μέχρι τη...

E: Τα βάθη...

Π: Την Κόκκινη Μηλιά, ενώ τότες ο Βενιζέλος έλεγε όχι. Να μην προχωρήσουμε μέχρι εδώ που είμαστε στη συνθήκη τη Λωζάννη, που συγκλίνει η συνθήκη της Λωζάννης. Μέχρι εδώ να σταθούμε, αλλά τον ανάγκασαν τον Βενιζέλο τότες, να κάνει εκλογές και οι βασιλόφρονες υποσχέθηκαν στον στρατό ότι αν βγούμε στην εξουσία, θα σας αφήσουμε να πάτε στα σπίτια σας, στις οικογένειες σας. Και...κατόρθωσαν και πήραν την εξουσία, να πούμε η πλειοψηφία. Και αντί για τώρα να φύγουμε, να πάμε στα σπίτια μας, τους προχώρησαν ,να πούμε και πήγανε στο...

E: Στο βάθος.

Π: Στο βάθος, να πούμε, στην Κόκκινη Μηλιά να πάμε...μέχρι την Κόκκινη Μηλιά και πήγαμε εκεί, πήγανε εκεί οι φαντάροι μας, να πούμε, στο Σαγγάριο ποταμό. Εκεί...καθίσανε οι φαντάροι, λουστήκανε μέσ' τον ποταμό, στα νερά μέσα πλυθήκανε και.. σε ένα βιβλίο μέσα, να πούμε, έχει πως κολυμπάνε και λούζονται οι φαντάροι και λέει από κάτω η λεζάντα «Λούονται οι μάχιμοι φαντάροι μας, να πάνε καθαροί και αγνοί στον Χάρο» να παραδοθούν καθαροί και αγνοί στον Χάρο. Απ' εκεί και πέρα ...προχώρησαν μετά τον Σαγγάριο, εκεί μετά μας φτιάξαν οι Τούρκοι. Εντωμεταξύ η πολιτική άλλαξε, να πούμε, από μας που μας υποστήριζαν οι Σύμμαχοι, γύρισαν και υποστήριζαν τον Κεμάλ, τον Ατατούρκ. Και.. μετά άρχισε η οπισθοχώρηση, να πούμε. Ευτυχώς ο Πλαστήρας ήταν που κλότσησε λίγο άμυνα, να πούμε και κατόρθωσε και ο στρατός υποχώρησε ατάκτως βέβαια έφυγε, αλλά...

E: Ναι.

Π: Υποχωρήσαμε και γλίτωσε αρκετά, αρκετούς ο στρατός.

E: Κύριε Γεώργιε τα αδέρφια σας...

Π: E;

E: Τα αδέρφια σας είχατε πει ότι ήταν στο στρατό; Ήτανε στον στρατό; Έτσι είπατε..

Π: Τα αδέρφια μου... όταν μπήκαμε στη Ραιδεστό...ε.. εκεί περνούσανε φαντάροι, που οπισθοχωρούσανε, να πούμε, το.. από το μέτωπο και περίμενε η μάνα μου να δει τα παιδιά της. Στον δρόμο έβγαινε, ρωτούσε μήπως είδατε τον τάδε, μήπως είδατε .. Λοιπόν καμιά φορά βλέπουμε τους 2 μικρούς, το μικρό και το μεγαλύτερο λιγάκι...ο Θεοδόσης και ο Στέφανος. Ο Στέφανος ήταν ο μικρότερος, ο Θεοδόσης ήταν μεγαλύτερος. Λοιπόν, βρήκε τα παιδιά της η μάνα μου, αγκαλιά, φιλιά, χαρά μεγάλη, να πούμε, τέλος πάντων αλλά η αυτή της ήτανε ...η.. ανυπομονησία της ήτανε να βρει και το άλλο της το παιδί. Έτσι της...από μέσα της το έλεγε, να πούμε, ότι θα το βρει και το τρίτο παιδί ζωντανό. Κι εκεί που τέλος πάντων οι ώρες περνούνε, να πούμε, να...κοντά έρχεται και ο μεγάλος ο γιος..

E... η χαρά μας ήταν απερίγραπτη. Λοιπόν τώρα εκεί στη Ραιδεστό πήγαμε, ε.. η μάνα μου..

E: Πριν να πάτε στη Ραιδεστό, στην Πάνορμο μείνατε κάποιες μέρες ή φύγατε κατευθείαν για τη Ραιδεστό;

Π: Είχαμε κατορθώσει και φύγαμε κατευθείαν.

Ε: Κατευθείαν.

Π: Ναι.

Ε: Ναι.

Π: Με κάποιους...

Ε: Ναι.

Π: Η μητέρα μου, το χωριό που φύγαμε, είχε από 3-4 κιλά, να πούμε, καπνό κομμένο. Λοιπόν, λέει τα παιδιά λέει «έχω λίγο καπνό, να πάμε να βρούμε και άλλο καπνό και να κάνουμε φυσίγγια».. έτσι τόσα φυσίγγια με εφημερίδες, βάζαμε λίγο καπνό μέσα και πηγαίνω εγώ, τα παίρνω, να πούμε, κατέβαινα στην αγορά, όπως είναι ο Βαρδάρης, η αγορά και ε..τα πουλούσα μια δραχμή το φυσίγγι.

Ε: Αυτό για ποια πόλη μιλάτε όμως;

Π: Ε;

Ε: Για ποια πόλη μιλάτε τώρα;

Π: Στη Ραιδεστό.

Ε: Ραιδεστό, ναι.

Π: Στη Ραιδεστό μέσα, ε τι να κάνουμε.. έπρεπε να φάμε κιόλας.

Ε: Βέβαια.

Π: Λοιπόν και έτσι η μάνα μου, μ' αυτό το λίγο καπνό που είχε, πήγαν και βρήκαν και άλλο καπνό από χωριά άλλα και κάναμε το εμπόριο προσωρινά, αυτές τις μέρες που μείναμε. Εγώ που... τα πουλούσα μετά αυτά τα φυσίγγια μια δραχμή το φυσίγγι. Πήγαινα τα.. αγνό παιδί, καθαρό παιδί, ούτε πονηριά ούτε τίποτα. Τώρα που τέτοια αγνότητα.. Πήγαινα, λοιπόν τα λεφτά «να μάνα τα λεφτά», τα έδινα τα λεφτά στη μάνα μου. Εντωμεταξύ όμως, κάτω στην αγορά που πήγαινα και έβλεπα μπακλαβάδες, κανταΐφια, ε... τρίγωνα τέτοια γλυκά, να πούμε, σαραγλί κτλ. και λιμπίστηκα, να πούμε, να φάω κανένα γλυκό και δεν... δεν έπαιρνα από τα λεφτά αυτά που πουλούσα, να πάω να πάρω ένα γλυκό να φάω. Αλλά δεν ζητούσα και από την μάνα μου, να πούμε...

Ε: Να σας δώσει..

Π: Να πάω να πάρω.. Τότες η μάνα μου φορούσε σαλβάρια, εδώ στο..στον αστράγαλο ήταν κλειστό, να πούμε, τα άλλα φαρδιά ,να πούμε

Ε: Κατάλαβα.

Π: Βράκα μεγάλη.

Ε: Ναι.

Π: Και είχε το..πορτμανέ, να πούμε, είχε ένα μεγάλο πορτμανέ, να πούμε, διότι οι παγκανότες ήτανε μεγάλες, να πούμε.

Ε: Ναι.

Π: Πως είχαμε τα χιλιάρικα, τα κατοχικά, να πούμε, όχι τα κατοχικά, πριν από την κατοχή, να πούμε εδώ είχαμε κάτι χιλιάρικα.

Ε: Μεγάλα σε μέγεθος.

Π: Μεγάλα, ναι. Και ήταν μεγάλος ο πορτμανές και τον είχε εδώ μέσα. Λοιπόν, πήγα να μπω στο σπίτι, βλέπω η μάνα μου είχε μια σκάφη από εκεί και γονατιστή έπλενε ρούχα.

Ε: Σε ποιο σπίτι μένατε στη Ραιδεστό;

Π: Ε.. είχε εκεί τούρκικα σπίτια, που είχαν φύγει οι Τούρκοι, να πούμε.

Ε: Και μείνατε εσείς, επειδή ήταν άδεια τα σπίτια εκείνα, σας βάλαν εσάς μέσα, για να μείνετε προσωρινά εκεί πέρα..

Π: Ναι, προσωρινά. Ε.. και πηγαίνω, να πούμε, δίπλα στη μάνα μου και βάζω με τρόπο το χέρι μου στην τσέπη της, σαλβάρια, να πούμε, που να καταλάβει, να πούμε, ότι βάζω εγώ το χέρι μου. Βγάζω το πορτοφόλι, να πούμε, να μια πορτοφόλα μεγάλη και παίρνω από μέσα μια κατοστάρια. Κατοστάρια την λέγανε, κατοστάρια ήτανε δηλαδή ε.. το τάλιρο ήτανε, είχε, ήταν χωρισμένο σε 2 το τάλιρο. 2 κατοστάριας ήταν ένα τάλιρο και οι κατοστάριας αυτές ήτανε έτσι λίγο κοκκινωπές. Λοιπόν..

E: Τούρκικο νόμισμα είναι αυτό..

Π: Τούρκικο νόμισμα.. ναι. Παίρνω μια κατοστάρα και εκείνη η κατοστάρα ήτανε 2,5 δραχμές πήγαινε. Και πηγαίνω στην αγορά, παίρνω ένα μπακλαβά και τον έφαγα, να πούμε και ικανοποίησα...

E: Την πείνα.

Π: Ναι.

E: Ναι.

Π: Εντωμεταξύ η μάνα μου σηκώθηκε, να πούμε, βλέπει, να πούμε, το πορτοφόλι, δεν το βλέπει «βρε το πορτοφόλι μου» ήταν όλα τσάμπα.... η περιουσία μας εκεί.

E: Έτσι, έτσι.

Π: Βρε το πορτοφόλι, βρε το πορτοφόλι, έκανε..... όλο το σπίτι. Με λέει «Ρε Γιώργο μήπως είδες το πορτοφόλι μου, αγόρι μου;» «Όχι μάνα δεν το είδα το πορτοφόλι σου, δεν ξέρω» «βρε το πορτοφόλι ρε» λέω κοίταξε μάνα στα.. τότες τα στρώματα, το ένα στρώμα το διπλώναμε έτσι το βάζαμε, μετά το πάπλωμα, μετά το άλλο στρώμα. Λοιπόν λέω κοίταξε ρε μάνα στα στρώματα μέσα μήπως το έβαλες εκεί.. Λοιπόν, καμιά φορά πάει, ψάχνει, να πούμε και το βρίσκει..το είχα βάλει λίγο, το είχα βάλει εγώ εκεί στα στρώματα το πορτοφόλι.

E: Ναι.

Π: Και το βρίσκει και...

E: Ησύχασε..Ναι.

Π: Ησύχασε..αχ η καημένη η μάνα μου.

E: Και δεν κατάλαβε ότι έλειπε το χαρτονόμισμα;

Π: Δεν κατάλαβε, τίποτα δεν κατάλαβε που έλειπε το..

E: Χαρτονόμισμα.

Π: Το χαρτονόμισμα 2,5 δραχμές.

E: Ναι. Οι κάτοικοι της Ραιδεστού πως σας αντιμετώπισαν; Σας βοήθησαν; Εκείνους που τους βρήκατε ήδη να μένουν στη Ραιδεστό.

Π: E...

E: Ήτανε φιλόξενοι; Πως ήτανε απέναντι σας;

Π: Ήτανε..ήτανε Έλληνες, είχε και Έλληνες μέσα η Ραιδεστός. Αλλά..δεν είχαμε, δεν είδαμε έτσι κακία να μας..έφερνε κακία, να πούμε..

E: Ναι.

Π: Μας φιλοξενούσανε οι.. οι άνθρωποι.

E: Μάλιστα.

Π: Ναι.

E: Ήθελα να σε ρωτήσω, πριν να προχωρήσουμε, μετά τη Ραιδεστό. Ήθελα να γυρίσουμε λίγο πίσω στην Απολλωνιάδα και να μου την περιγράψετε λίγο σαν..σαν πόλη. Πόσους κατοίκους είχε η Απολλωνιάδα; Ήταν μεγάλο; Είχε πολλούς κατοίκους; Ήταν όλοι Έλληνες ή είχε και άλλους κατοίκους;

Π: Είχαμε και μερικούς Τούρκους μέσα στο χωριό, αλλά την κυριαρχία την είχαμε εμείς οι Έλληνες.

E: Ναι.

Π: Εμείς είχαμε το προεδρείο, εμείς είχαμε την κοινότητα, εμείς είχαμε τα πάντα, να πούμε. Είχαμε και Μητρόπολη μέσα εκεί.. τα πάντα τα..είχαμε εμείς.

E: Ναι.

Π: Οι Τούρκοι δεν..δεν είχαν, να πούμε. Ήτανε μειοψηφία μέσα στο χωριό, οι Τούρκοι και τουρκικά βέβαια δεν μιλούσαμε εμείς, αλλά όταν ήτανε να κάνουμε συναλλαγές με μια οικογένεια, με μια Τουρκάλα, να πούμε, οι manάδες μας, οι μπαμπάδες μας τότες μιλούσαν τα τουρκικά.

E: Ήτανε χωρισμένη σε συνοικίες η πόλη;

Π: Δεν ήτανε..

E: Όπου στη μια μένανε μόνο οι Τούρκοι και στην άλλη οι..οι Ρωμιοί; Πως ήτανε;
Π: Οι Τούρκοι μένανε εδώ, εδώ (λογικά ο πληροφορητής δείχνει στον ερευνητή ένα σχέδιο ή μια φωτογραφία του χωριού).
E: Στον έξω μαχαλά..
Π: Στον έξω μαχαλά, εδώ απάνω στο βουνό.
E: Ναι.
Π: Βουνό είναι αυτό εδώ;
E: Ναι.
Π: Ήτανε τα μνήματα τα δικά μας, τα ελληνικά.
E: Ναι.
Π: Εδώ ήτανε τα μνήματα, τα τουρκικά.
E: Ναι.
Π: Και αυτό το βουνό είναι ψηλό.
E: Ναι.
Π: Λοιπόν, και εδώ κάτω, να πούμε, ήταν η συνοικία, να πούμε, η τούρκικη συνοικία που ήταν οι Τούρκοι, που καθόντανε.
E: Ναι.
Π:Έλληνες..εδώ μέσα Έλληνες.
E: Όλο Έλληνες.
Π: Εδώ μόνο στη.. εδώ μόνο στη.. εδώ που είναι η γέφυρα..η γέφυρα ήταν μεγάλη. Είχε κάπου 300-400 μέτρα μάκρος είχε. Και εδώ που κατεβαίναμε έξω, είχε ένα λουτρό.
E: Ναι.
Π: Ένα λουτρό..και εδώ είχε κανά δυο, πέντε-έξι οικογένειες τούρκικες.
E: Τούρκικες ναι. Αρμεναίοι ή Εβραίοι μένανε;
Π: Όχι, δεν είχαμε τίποτα.
E: Καθόλου;
Π: Μόνο Τούρκους..μόνο Τούρκους είχαμε.
E: Και μιλούσατε τα ελληνικά όχι τα τουρκικά τόσο πολύ;
Π: Τούρκικα δεν μιλούσαμε καθόλου.
E: Ναι.
Π: Όλο ελληνικά μιλούσαμε.
E: Με τους Τούρκους, πως ήταν οι σχέσεις σας μέσα στην Απολλωνιάδα; Ήταν φιλικές;
Πως ήτανε; Παρέες κάνατε μεταξύ σας ή μόνο οι Έλληνες με τους Έλληνες και Τούρκοι με τους Τούρκους;
Π: Όχι κάναμε και με τους Τούρκους, να πούμε, συναλλαγές. Δεν είχαμε τίποτα να.. μοιράσουμε μεταξύ μας, να πούμε. Ήμασαν ε.. σαν μια οικογένεια και με τους Τούρκους, να πούμε.
E: Ναι.
Π: Δεν..αλλά στον πόλεμο τότες ε.. είχανε, είχανε κρυφτοί οι Τούρκοι, όταν ήτανε οι Έλληνες οι στρατιώτες..κρύφτηκαν εδώ απέναντι, εδώ απέναντι έχει, έχει, να πούμε μπαξέδες, χωράφια εδώ απέναντι.
E: Ναι.
Π: Εδώ έχει κάτι νησάκια, να πούμε.
E: Ναι.
Π: Άγιος Κωνσταντίνος είναι και.. κάτι μανακούδα, να πούμε λέγαμε.
E: Ναι.
Π: Και πήγαν και κρυφτήκανε εκεί μες τους μπαξέδες. Φοβηθήκανε μήπως τους καθαρίσουνε οι Έλληνες.
E: Ναι.
Π: Εντωμεταξύ όμως είδαν ότι δεν έγινε τίποτα, να πούμε. Μετά ήρθανε Τούρκοι.
E: Γυρίσανε πίσω;

Π: Στο χωριό..Μετά που φύγαμε και μείναμε εμείς μόνοι μας εκεί μέσα, φοβηθήκαμε τι..μήπως έρθουνε οι Τσέτες, γιατί οι Τσέτες είναι οι αντάρτες, οι Τούρκοι αντάρτες. Μήπως έρθουνε και μας σφάζουνε, να πούμε και ορισμένοι από εμάς..... και αυτοί πήγαν και κρυφτήκανε μες τα μες τους μπαξέδες.

Ε: Ναι. Πως..τι πληθυσμό είχε η Απολλωνιάδα περίπου;

Π: Ε..πληθυσμό η Απολλωνιάδα, να πούμε τώρα..

Ε: Περίπου..είχε πολύ κόσμο ή..

Π: Δεν θυμάμαι πόσο πληθυσμό είχαμε, αλλά.

Ε: Ναι, εντάξει.

Π: Εν πάση περιπτώσει.

Ε: Είχε σχολεία;

Π: Είχαμε πολλούς..ήμασταν πολλοί, να πούμε Έλληνες εκεί.

Ε: Ναι.

Π: Και μάλιστα και το.... Έχει βγάλει βιβλία, να πούμε εδώ ο σύλλογος μας, αλλά δεν το έχω διαβάσει, να πούμε να δω τι πληθυσμό έχουμε, να πούμε.

Ε: Ναι. Σχολεία είχε η Απολλωνιάδα; Σχολεία είχε, κύριε Γιώργο;

Π: Ε;

Ε: Σχολεία είχε;

Π: Πως;

Ε: Σχολεία

Π: Είχαμε σχολεία. Είχαμε σχολεία κάτω στο νησάκι, το νησί. Είχαμε μεγάλο σχολείο εκεί..γυμνάσιο είχαμε και είχαμε και έξω στο μαχαλά σχολείο δημοτικό.

Ε: Ναι. Σχολείο πηγαίνανε μαζί τα αγόρια με τα κορίτσια ή ξεχωριστά;

Π: Μαζί πηγαίναμε.

Ε: Μαζί.

Π: Μαζί.

Ε: Εσείς πήγατε στο σχολείο στην Απολλωνιάδα;

Π: Ε δεν θυμάμαι τώρα..μου ..

Ε: Ήσασταν και μικρός τότε.

Π: Ήμουνα μικρός στην Α΄, Α δημοτικού, να πούμε στα νήπια ήταν..ξέρω γω δεν θυμόμουνα΄.

Ε: Ναι.

Π: Ήταν και το σχολείο μας ερείπια, να πούμε. Δεν ήτανε σε καλή κατάσταση.

Ε: Ναι. Τα παιδιά γενικά πήγαιναν σχολείο; Τα στέλναν οι γονείς να πάνε, να μάθουν γράμματα;

Π: Ναι πηγαίναμε, πηγαίναμε δημοτικό από πρώτη τάξη, να πούμε δεύτερη τάξη δημοτικό.

Ε: Και τα κορίτσια τα στέλνανε;

Π: Ναι.

Ε: Όχι μόνο τα αγόρια;

Π: Και τα κορίτσια.

Ε: Ναι. Τους δασκάλους, τους θυμάστε καθόλου; Σας έχει κάνει κάποιος δάσκαλος εντύπωση ή κάποιος που να ήταν ξακουστός; Αν υπήρχε τίποτα..

Π: Δεν θυμάμαι, δεν τους θυμάμαι.

Ε: Ναι, ναι αλλά πάντως τα σχολεία, υπήρχαν 3, υπήρχαν τουλάχιστον 3 σχολεία στην Απολλωνιάδα..

Π: Ναι, αλλά κοίταξε τώρα, επειδή είμαι..τώρα έφτασα σε μεγάλη ηλικία, να πούμε τα ονόματα τους τα έχω ξεχάσει.

Ε: Ναι λογικό είναι.

Π: Δεν τα θυμάμαι.

Ε: Λογικό είναι. Εκκλησίες είχε η Απολλωνιάδα;

Π: Εκκλησίες βέβαια είχαμε.

E: Πόσες ήτανε;
Π: Είχαμε εκκλησίες, είχαμε μια εκκλησία έξω τον Άγιο Γεώργιο.
E: Ναι.
Π: Στον μαχαλά μας ήτανε η εκκλησία.
E: Ήτανε η Μητρόπολη; Ο Άγιος Γεώργιος;
Π: Η Μητρόπολη όχι. Η Μητρόπολη ήτανε μέσα στο χωριό, στο μέσα τον μαχαλά...εκεί είχε, εκεί ήταν η Μητρόπολη.
E: Και πως λεγόταν η Μητρόπολη, η εκκλησία;
Π: Δεν θυμάμαι, δεν τη θυμάμαι.
E: Ναι. Ήταν λοιπόν Άγιος Γεώργιος, η Μητρόπολη, είχε άλλη εκκλησία ή όχι;
Π: E..
E: Αν θυμάστε..
Π: Άλλη εκκλησία έξω δεν είχαμε. Μόνο αυτόν τον Άη Γιώργη είχαμε και ήταν και στο μαχαλά μας βέβαια.
E: Ναι.
Π: Και το..είχε γίνει καινούργια εκκλησία αυτή και την θυμάμαι πολύ καλά.
E: Στα ελληνικά γίνονταν οι λειτουργίες και οι ψαλμοί ήταν στα ελληνικά, όχι στα τούρκικα ή τίποτα τέτοιο;
Π: Όχι.
E: Στα ελληνικά;
Π: Στα ελληνικά πάντοτε.
E: Το επέτρεπαν οι Τούρκοι;
Π: Ναι.
E: Ναι.
Π: Οι Τούρκοι δε, οι Τούρκοι είχανε άλλο, άλλη..... τον μιναρέ, να πούμε στο....
E: Είχαν τζαμί και οι Τούρκοι;
Π: Ναι είχαν το τζαμί τους και αυτοί.
E: Ναι.
Π: Και πηγαίναν και κάνανε τις προσευχές τους;
E: Αλλά δεν είχατε προβλήματα δηλαδή, που είχαν και αυτοί τζαμί, είχατε και εσείς εκκλησία όπως σε τελετές ή σε γιορτές;
Π: Όχι, τέτοια προβλήματα δεν είχαμε. Εμείς τώρα μικρά παιδιά, να πούμε μαλώναμε με τα τούρκικα τα παιδιά και τα κυνηγούσαμε..εμείς ήμασταν πιο πολλά, να πούμε παιδιά..με τις πέτρες τα κυνηγούσαμε, να πούμε τα διώχναμε από τον μαχαλά μας.
E: Ναι, αλλά σαν, σαν παιχνίδι ήταν αυτό;
Π: Ναι, παιδιά μικρά, να πούμε.
E: Ναι, για πείτε μου τώρα είχαμε μείνει, που είχατε πάει στην Ραιδεστό..
Π: Πώς;
E: Να ξανά γυρίσουμε λίγο στη Ραιδεστό τώρα, άμα θέλετε.
Π: Α..Ραιδεστό..
E: Ναι, στην Ραιδεστό πόσο μείνατε;
Π: Στη Ραιδεστό δεν θυμάμαι τώρα πόσο μείναμε, αλλά..
E: Πολύ καιρό;
Π: Μείναμε καμιά..καμιά εικοσαριά μέρες μείναμε περίπου και μετά μπαίνουμε στο πλοίο για να 'ρθούμε εδώ στην Θεσσαλονίκη, στην Ελλάδα και...
E: Μπήκατε μόνοι σας ή σας έβαλαν όλους μαζί τους πρόσφυγες ο στρατός;
Π:το μεγάλο εμπορικό πλοίο και μας βάλανε όλους τους πρόσφυγες μέσα και..
E: Για να σας φέρουν εδώ στη Θεσσαλονίκη;
Π: Για να μας φέρουν εδώ στη Θεσσαλονίκη.
E: Το πλοίο το θυμάσαι μήπως πως λεγότανε; Μεγάλο πλοίο, μεγάλο πλοίο όμως.
Π: Ναι μεγάλο εμπορικό πλοίο, δεν θυμάμαι, δεν το θυμάμαι.

E: Και ήταν πολύς κόσμος μέσα στο πλοίο;

Π: Πολύ κόσμο ήτανε.

B' Μέρος

Π: Συγκεκριμένα θυμάμαι είχα διψάσει, να πούμε δεν είχε νερό, να πούμε το πλοίο τόσος κόσμος, να πούμε το νερό..οι δεξαμενές τελείωσαν, το νερό δεν μπορούσαμε, σπατάλη, να πούμε να πλυθούμε, να κάνουμε.. Τελείωσε το νερό, δεν είχε νερό και είχα διψάσει πολύ και είχα ένα..ένα μπακιράκι με το χερούλι και το δένω με ένα σχοινάκι και το ρίχνω από το φινιστρίνι έξω με το σχοινί και γιομίζει θάλασσα να πω νερό. Και το τραβάω, να πούμε το το μπακιράκι στη θάλασσα μέσα το 'βαλα μέσα, κάνω να πω νερό ΠΑΑΑΑ αλμυράδα τώρα..... αλλά τι να το πω το νερό..

E: Αλλά υπήρχε και μεγάλη δίψα..

Π: E;

E: Υπήρχε μεγάλη δίψα όμως..

Π: Ναι μεγάλη δίψα είχα και αυτό το θυμάμαι έτσι καλά.. περιστατικό, να πούμε.

E: Το ταξίδι πόσο καιρό..πόσες μέρες κράτησε από την Ραιδεστό μέχρι την Θεσσαλονίκη;

Π: Το ταξίδι δεν θυμάμαι βέβαια πόσες μέρες.

E: Αλλά ήτανε ταλαιπωρία όμως;

Π: E ταλαιπωρία ήτανε, βέβαια ταλαιπωρία. Μέσα εκεί, να πούμε στο πλοίο ε.. κορίτσια, παιδιά, γλέντια, να πούμε τραγουδούσανε.

E: Μέσα στο πλοίο;

Π: Ναι. Λοιπόν ε τώρα εκεί τα αδέρφια, να πούμε ήτανε το ένα 20 χρονών, το άλλο ήτανε 22, ο άλλος ήτανε 24 ,να πούμε νεαροί ήταν και αυτοί και εκεί, να πούμε με τα κορίτσια..

E: Ναι.

Π: Περπατούσε ο μεσαίος, ήτανε πολύ.. αυτός.

E: Ζωηρός.

Π: Έτσι γαμπρός, να πούμε πολύ και ήτανε όμορφος, να πούμε.

E: Ναι.

Π: Και σκλάβωνε, να πούμε τις γυναίκες, τα κορίτσια.

E: Ναι.

Π: Όπου πήγαινε έπιανε φιληνάδες, όπου πήγαινε φιληνάδες..

E: Ναι.

Π: Λοιπόν και ήρθαμε εδώ στη Σαλονίκη;

E: Ναι.

Π: Ήρθαμε εδώ στη Σαλονίκη. Τώρα πόσοι, πόσοι βγήκαμε δεν θυμάμαι βέβαια..... και το καράβι στον Πειραιά.

E: Εσείς κατεβήκατε εδώ;

Π: Εδώ βγήκαμε εμείς εδώ όλοι για εδώ.

E: Ναι.

Π: Και μας πήγανε στον Άη Μηνά, την εκκλησία.

E: Ναι, στο κέντρο της πόλη εδώ που είναι..

Π: Ναι εδώ στον Άη Μηνά στην εκκλησία. Ο Άη Μηνάς, τότες, είχε απ' έξω, απ' έξω τώρα τα έχει τα αυτά.. απ' έξω από την εκκλησία έχει, έχει να πούμε ε.. κιόσκια γύρω-γύρω από την εκκλησία και εκεί τα.. εκεί μέναμε και χωρίσανε κουβέρτες σαν δωμάτια, να πούμε και ξαπλώναμε εκεί και κοιμόμασταν εκεί. Μείναμε κάμποσες μέρες εκεί πέρα, αλλά η.. αλλά η μάνα μου λέει, τα παιδιά λέει «ρε λέει τι καθόμαστε εδώ πέρα» με λέει «πάμε να, να φύγουμε, πάμε να τακτοποιηθούμε σε κανένα μέρος».

E: Σε κάποιο σπίτι;

Π: Ναι. Βρούμε κανένα σπίτι..εντωμεταξύ όμως εδώ η Άνω Πόλη, τα τούρκικα τα σπίτια ήταν όλα άδεια, είχαν φύγει οι Τούρκοι.

E: Ναι.

Π: Και δεν πήγαμε να πάρουμε κανένα τούρκικο σπίτι από εκεί πέρα να μπούμε μέσα. Αλλά η αδερφή μου, η παντρεμένη κατόρθωσε, πήγε και βρήκε ένα σπίτι, βρήκε ένα σπίτι ο γαμπρός και μένανε εκεί. Πήγαν σε τούρκικο σπίτι. Εμείς, μας φέραν εδώ έξω στο..στη Σταυρούπολη, είχε κάτι θάλαμοι ε..οι οποίοι ήτανε..τους είχαν οι Εγγλέζοι, να πούμε πιασμένα, πιασμένοι με τσιμέντο.

E: Ήτανε στρατιωτικοί θάλαμοι;

Π: Θάλαμοι..εγώ..

E: Σας έφεραν, ο στρατός σας έφερε;

Π: E;

E: Ποιο; Σας έφερε; Ο στρατός σας έφερε εδώ;

Π: Όχι ο στρατός.

E: Ποιος;

Π: Μάλλον εδώ η πόλη..υπεύθυνοι.

E: Οι υπεύθυνοι της πόλης;

Π: Ναι.

E: Ναι.

Π: Να μας τακτοποιήσει, να πούμε τον κόσμο κάπου.

E: Ναι.

Π: Πάμε σε ένα θάλαμο μέσα, μπαίνουμε ο θάλαμος τώρα μακρύς, να πούμε. Τον χωρίσαμε πάλι με κουβέρτες σαν δωμάτια και μέναμε εκεί τώρα κορίτσια, παιδιά να μένεις εκεί, να πούμε. Ήταν και μια οικογένεια καραμαλού ήταν τι ήταν εν πάση περιπτώσει και είχε ένα παιδί σαν και μένα μικρό, Μιχάλη το λέγανε και όταν το φώναζε «Μιχαααααα», νόμιζε η μάνα μου ότι φώναζε Κεμάλ.

E: Ναι, ναι.

Π: Λέει «.....να την ακούω αυτή τη γυναίκα να φωνάζει Κεμάλ, Κεμάλ» Λοιπόν «πάμε να φύγουμε από εδώ». Σηκωνόμαστε φεύγουμε και ερχόμαστε εδώ, στο Διοικητήριο.

E: Ναι.

Π: Δίπλα στο Διοικητήριο από την δεξιά πλευρά και από την αριστερή πλευρά είχανε γίνει παραπήγματα. Ήτανε καμένα τα σπίτια από την οδό Κασσάνδρου και κάτω μέχρι την παραλία, ήτανε καμένη η Θεσσαλονίκη, την κάψανε τότες και ε.. ήτανε καμένα τα.. Πάμε εμείς εκεί, βρήκαμε ένα μέρος εκεί. Πιάσαμε τα παιδιά, να πούμε με τα φυτάρια, με γκασμάδες κ.τ.λ. ισοπεδώσαμε ένα μέρος εκεί και αρχίσαμε να το χτίζουμε. Τώρα και τα 3 μας τα αδέρφια ήτανε οικοδόμοι.

E: Ναι.

Π: Λοιπόν..πάμε παίρνουμε καντρόνια, αγοράσαμε καντρόνια, αγοράσαμε σανίδια τέλος παντων, το τακτοποιήσαμε. Τώρα από πάνω κεραμίδια..λοιπόν εδώ ερχόμαστε εδώ στο Ζέντελι (εννοεί Ζέιτενλικ) να πούμε, είχε οι Εγγλέζοι ο στρατός ντενεκέδες, λάδια, βουτύρατα τους ντενεκέδες τους πετούσανε να πούμε εκεί σε ένα μέρος.

Πηγαίναμε εμείς, να πούμε εκεί τους ανοίγαμε τους ντενεκέδες, τους απλώναμε και ανοίγαμε και τους παίρναμε, να πούμε και ήρθαμε και κάναμε την σκεπή της παράγκας. Και κάναμε μια ωραία παράγκα, να πούμε ένα δωμάτιο εδώ, ένα μια ένα διάδρομο στη μέση, ένα άλλο δωμάτιο από εδώ και από πίσω πάλι μια έτσι σκεπαστό, σαν κουζίνα πες..αλλά ήτανε μεγάλο όμως.

E: Ναι.

Π: Και περάσαμε πολύ..10 χρόνια εκεί περάσαμε, να πούμε πολύ ευχάριστα περάσαμε..πολύ καλά.

E: Η πολιτεία δεν σας βοήθησε; Το κράτος δεν σας έδωσε κάποια βοήθεια, έστω στην αρχή, κάποια χρήματα, τροφή τίποτα;

Π: Δεν μας έδωσε, δεν μας έδωσε το κράτος ήτανε πάμπτωχο τότες. Όλη η Ελλάδα ήτανε

φτωχιά. Δεν μπόρεσε να μας βοηθήσει.

E: Αυτά που λέγονται οι ομολογίες;

Π: Το μόνο που έγινε, να πούμε επιτροπή να πούμε ο πρόεδρος ο δικός μας της Απολλωνιάδας, να πούμε επιτροπή βγήκε και κατέγραψε, να πούμε ολονών τις περιουσίες που είχανε στο χωριό.

E: Ναι.

Π: Λοιπόν και ε.. και μας, μας γράψανε εκεί πέρα να πούμε, φτωχή οικογένεια ήμασταν και μεις. Μας γράψανε ε.. 6 μερίδια και η μάνα μας 7. 7 μερίδια, 7 μερίδια από 6 ομολογίες το καθένα.

E: Ναι, για την εποχή ήταν καλά;

Π: Χιλιάρικο ήτανε η ομολογία τότες εκείνη την εποχή ήτανε.

E: Ήτανε καλά;

Π: Ένα χιλιάρικο βέβαια ήτανε.

E: Ναι.

Π: Βέβαια.

E: Άρα κάτι ήταν και αυτή η βοήθεια τότε.

Π: Δεν τα πήραμε όμως αμέσως τα λεφτά εκείνα.

E: Δεν τα πήρατε;

Π: Ή τα έχει η τράπεζα, να πούμε τις ομολογίες και όποιος ήθελε μετά, πήγαινε τα έπαιρνε.

E: Ναι.

Π: Εγώ τα πήρα τα.. αδέρφια μου να πούμε τα πήρανε, η μάνα μου και γω να πούμε δεν τα πήραμε..τα είχαμε..

E: Ναι.

Π: Και το 30' όταν ήρθε ο αδερφός μου ο μεγάλος αγόρασε αυτό το οικόπεδο εδώ, το αγόρασε 28..22 χιλιάδες το αγόρασε το οικόπεδο αυτό. Και ήμασταν σε ένα χωριό εδώ, 70 χιλιόμετρα προς τη τας Σέρρες. Σέρρες, προς Σέρρες σε ένα χωριό Μακέσι λεγότανε, τώρα λέγεται Άμπελοι, γιατί έχει..ήρθανε πρόσφυγες από τη Βουλγαρία και όλοι ήταν αμπελουργοί και έχουν κάνει όλο σταφύλια να πούμε αμπέλια. Ε..το όνομα του τώρα Άμπελοι.

E: Το Μακέσι ήταν το προηγούμενο όνομα;

Π: E;

E: Το Μακέσι ήταν το προηγούμενο όνομα;

Π: Ναι τούρκικο όνομα.

E: Τούρκικο όνομα. Σε εκείνο το χωριό μένατε εσείς;

Π: Μένανε εκεί. Ο μεγάλος ο αδερφός μου πήγε εκεί, έμεινε εκεί και είχε ένα καρτσάκι, ένα κάρο και είχεπραμάτεια και γύριζε γύρω στα χωριά. Και πήγαμε κι εγώ μετά, έφυγα από το σχολείο, δ' δημοτικού έφυγα από το σχολείο και ο άλλος ο αδερφός μου ο δεύτερος και πήγαμε μαζί του, κοντά του. Κάναμε ακόμα ένα κάρο και το ένα το κάρο το έπαιρνε και πήγαινε δυτικά, ο άλλος το έπαιρνε και πήγαινε ανατολικά. Κι εγώ έμεινα στο χωριό. Είχαμε χτίσει μια παράγκα εκεί και είχαμε πάρει 8 ποδήλατα κι εγώ είχα τα ποδήλατα και το μαγαζάκι, εκεί τα ψιλικά. Όταν ο αδερφός μου ο μεγάλος κατέβαινε στη Θεσσαλονίκη, εγώ τότες έπαιρνα το κάρο και πήγαινα στα χωριά και πουλούσα τα δαντέλες, κορδέλες, κεντήματα..... κάλτσες, καλτσοδέτες..... βλέπεις στους παππούδες χρόνια, φανέλες να πούμε «Πραγματευτηρητηής» με το κουδούνι να πούμε.

E: Η μητέρας ήταν εδώ στη Σαλονίκη όμως..

Π: Όχι την είχαμε κοντά μας.

E: Είχε φύγει από το σπίτι που είχατε δίπλα στο Διοικητήριο;

Π: Αα την παράγκα ναι, την εγκαταλείψαμε.

E: Την εγκαταλείψατε εκεί;

Π: Την εγκαταλείψαμε την παράγκα.

E: Ναι.

Π: Ε..μάλλον μου φαίνεται την είχαμε δώσει, στεγαζόταν κάποια οικογένεια..δεν θυμάμαι..
Ε: Ναι.
Π: Γιατί μετά ήρθαμε από το χωριό εδώ και όταν χτίσανε το σπίτι αυτό εδώ, έχτισε το σπίτι αδερφός μου, ε.. επειδή δεν είχε να πούμε ένα να σκεπάσει..τη σκεπή να κάνει, πήγε και πήρε, έγινε πληρεξούσιος και πήρε τις εξομολογίες τις δικές μου.
Ε: Ναι.
Π: Και πήρε και της μάνας μου τις εξομολογίες, δηλαδή έξι και έξι δώδεκα χιλιάρικα, να πούμε.....και έκανε τη σκεπή του σπιτιού και μέναμε κι εμείς κοντά σ' αυτούς.
Ε: Στο χωριό, το χωριό το Άμπελοι, σ' αυτό το χωριό εκεί πέρα είχατε δικό σας σπίτι ή νοικιάζατε κάπου;
Π: Όχι εκεί είχε να πούμε ένας οικοπεδούχος και έχτισε το σπίτι του, αλλά δίπλα άφηνε πρασιά γύρω-γύρω από το σπίτι έχει πρασιά γύρω στα 7 μέτρα, 8 μέτρα πρασιά φάρδος και ήτανε με το τα συρματοπλέγματα περιτυλιγμένο. Και εκεί συμφώνησε ο αδερφός μου ο μεγάλος με τον νοικοκύρη να μας δώσει τη μια πλευρά του σπιτιού τη πρασιά, να κάνουμε μια παράγκα εκεί πέρα. Και κάναμε μια παράγκα εκεί και μέναμε εκεί στην παράγκα.
Ε: Ναι. Οι πρόσφυγες από την Βουλγαρία, που είπατε ότι είχαν έρθει, τότε είχαν έρθει αυτοί οι πρόσφυγες από την Βουλγαρία, που ήταν όλοι αμπελοουργοί;
Π: Είχαν έρθει και αυτοί καινούργιοι είχαν έρθει.
Ε: Την ίδια εποχή με σας περίπου;
Π: Την ίδια εποχή περίπου είχαν έρθει.
Ε: Εκείνοι μιλούσαν τα ελληνικά ή τα βουλγαρικά;
Π: Ελληνικά, ελληνικά.
Ε: Ελληνικά μιλούσαν και εκείνοι..
Π: Ελληνικά μιλούσαν, αλλά ε.. τα σαββατοκύριακα να πούμε βγαίναμε στην πλατεία έξω, τα παλικάρια νεολαία να πούμε όπως τα κορίτσια και χορεύανε να πούμε, χορεύανε μαϊτούσκα, μαϊτούσκα βουλγάρικη, βουλγάρικος χορός.
Ε: Ναι.
Π: Ε..όσο να' ναι χορεύανε τα..
Ε: Τα βουλγάρικα.
Π: Τους χορούς, τους χορούς. Όλοι μαζί με τα κορίτσια, αγόρια να πούμε πιάναμεκαι χορεύαμε. Εκεί παντρεύτηκε και ο μικρός αδερφός μου, πήρε μια πρόσφυγα από την Βουλγαρία να πούμε και γίναμε συμπεθεροι με τους..
Ε: Με τους κατοίκους που είχαν έρθει από..
Π: Με τους κατοίκους που είχαν έρθει..είχαν έρθει από την Αθήνα.
Ε: Από ποια πόλη; Περιοχή;
Π: Απ' τη..πώς το λένε για.. μέσ' το μυαλό μου τώρα..λέγε και θα τα θυμηθώ.
Ε: Μην στεναχωριέσαι.. Πάντως από ότι κατάλαβα υπήρχαν συναναστροφές μεταξύ των μικρασιατών προσφύγων και των προσφύγων από την Βουλγαρία.. υπήρχανε συναναστροφές..δεν κάναν οι μικρασιάτες παρέα μόνο μεταξύ τους..
Π: Όχι.
Ε: Και οι κάτοικοι από την Βουλγαρία παρέα μόνο μεταξύ τους..
Π: Όχι.
Ε: Κάναν και..
Π: Ενωθήκαμε, κάναμε μαζί παρέα, όλοι μαζί ενωθήκαμε σαν Έλληνες.
Ε: Ναι.
Π: Δεν είχαμε χωριστή παρέα.
Ε: Ναι.
Π: Και εκεί τότες το 1929, '28, '29, '30 έπεσε να πούμε η κρίση που έγινε στην Αμερική τότες η κρίση στην Αμερική και χρεοκοπήσανε πολύ να πούμε τότες σε εκείνη την κρίση. Τότες η νύφη μου η μεγάλη έτρωγε γκργκγκγκ (επιφωνήματα) τον άντρα της να πάμε Σαλονίκη, να φύγουνε από εδώ, να φύγουν από εδώ, να φύγουν από εδώ, να 'ρθεί Σαλονίκη.

Και τον ανάγκασε, να πούμε να 'ρθεί να αγοράσει το οικόπεδο αυτό για να χτίσουνε το σπίτι και να 'ρθούμε το '30. Πήρα εγώ το κάρο μάλιστα, τότες τι ήμουν..16 χρονών παιδί, παιδάκι είχα γίνει. Πήρα το κάρο, να πούμε από εκεί σιγά, σιγά, σιγά 2 μέρες έκανα, 3 μέρες έκανα και ήρθα εδώ τώρα Σαλονίκη. Ούτε να φοβηθώ την νύχτα μοναχός..

E: Ναι..ναι..

Π: Αγαθιάρικο παιδί, να πούμε.

E: Το σχολειό το είχατε εγκαταλείψει για να δουλέψετε, για να βγάλετε χρήματα, για να ζήσετε..

Π: Ποιο;

E: Το σχολειό το είχατε εγκαταλείψει για να δουλέψετε, για να βγάλετε χρήματα..

Π: Ε..το σχολειό..

E: Ή δεν σας άρεσε γενικά;

Π: Δεν ήτανε..το σχολειό δεν ήτανε, να πούμε άμα δεν ζει ο μπαμπάς να κοιτάζει τα παιδιά, τώρα η μάνα μου μοναχή, να πούμε τι να τα κάνει, τι να σου κάνει..Λοιπόν τα παιδιά σκορπίσανε από εδώ και από εκεί..Λοιπόν..

E: Έπρεπε να δουλέψετε..

Π: Ποιος θα με κοιτάζει εμένα και έτσι αναγκάστηκα να φύγω και γω από το σχολειό και να πάω μαζί τον μεγάλο τον αδερφό μου, να πούμε και να..

E: Σας άρεσαν όμως τα γράμματα;

Π: E;

E: Σας άρεζαν τα γράμματα; Τα γράμματα σας άρεζαν;

Π: Δεν μ' αρέσανε..κούτσοι, πολύ κούτσοι ήμουνα.

E: Ναι. Επομένως και που το σταματήσατε καλά κάνατε..

Π: E..

E: Αφού δεν σας άρεζε..

Π: Δεν μ' άρεζε το σχολειό.

E: Ναι.

Π: Και εκεί το σχολειό, εκεί στο χωριό είχαμε ένα δάσκαλο Φανάρα τον λέγανε, Φανάρας. Ήταν κάτω από την Πελοπόννησο.

E: Ναι.

Π: Καλό ανθρωπάκι και η γυναίκα του..και με μας έκανε παρέα, να πούμε. Εμείς τώρα ήμασταν από την, από την πόλη, να πούμε..... έκανε παρέα με μας, δεν έκανε..είχαμε και στο χωριό μέσα ντόπιοι, να πούμε.

E: Ναι.

Π: Δεν έκανε με τους ντόπιους ή με τους Βουλγάρους παρέα..μόνο με μας έκανε..

E: Οι ντόπιοι που λέτε, ποιοι ήτανε δηλαδή; Ήταν αυτοί που μένανε στο χωριό;

Π: Οι Μακεδόνες να πούμε.....

E: Αυτοί μιλούσαν τα σλαβικά..

Π: Ναι.

E: Ναι.

Π: Και εκεί τον Φανάρα, να πούμε τον είπαμε, τα αδέρφια μου τον είπανε να με κάνει μαθήματα, αριθμητική..

E: Ναι.

Π: Και με έκανε αριθμητική, να πούμε για κάμποσο..κάποιο καιρό.

E: Ναι.

Π: E..δεν βαριέσαι..δεν είχαμε ανάγκη στα..

E: Στα γράμματα..

Π: Στα γράμματα..

E: Με τους ντόπιους πως τα πηγαίνατε; Ποιες, πως ήτανε οι σχέσεις σας;

Π: E;

E: Με τους ντόπιους πως ήτανε οι σχέσεις σας;

Π: Αα με τους ντόπιους..
 Ε: Ναι.
 Π: Ε..δεν είχαμε και..έτσι έχθρα μεταξύ μας
 Ε: Ναι.
 Π: Συνεννοούμασταν, να πούμε. Είχαμε καλές, είχαμε καλές φιλίες με τους ντόπιους
 Ε: Τα ελληνικά τα μιλούσανε;
 Π: Μάλιστα η μια ανιψιά μου, ο αδερφός μου ο μικρός που παντρεύτηκε εκεί στο χωριό έκανε 2 κοπέλες, 1 κορίτσι. Η μικρή αγαπήθηκε με έναν ντόπιο παλικάρι και..
 Ε: Παντρεύτηκανε;
 Π: Κλεφτήκανε μάλλον. Βγήκανε απάνω στο βουνό και 2-3 μέρες, να πούμε ήτανε χαμένοι και βγήκανε και τους γυρεύανε απάνω στο βουνό. Αα εκείνοι να πούμε βρήκανε σπηλιά μέσα..χωρέσανε... νέοι τώρα. Τους βρήκανε, να πούμε απάν, τους παντρεύανε, αλλά ύστερα χωρίσανε.
 Ε: Ναι.
 Π: Χωρίσανε.
 Ε: Οι ντόπιοι μιλούσανε μόνο τα σλαβικά ή και τα ελληνικά;
 Π: Μιλούσανε ελληνικά μιλούσανε.
 Ε: Τα μιλούσαν και τα ελληνικά..
 Π: Αλλά ε..μεταξύ τους να πούμε..
 Ε: Μιλούσαν και τα σλαβικά
 Π:.....
 Ε: Ναι. Εδώ στη Σαλονίκη ήρθατε το '30 λοιπόν περίπου..
 Π: Ναι.
 Ε: Ναι.
 Π: Το '30.
 Ε: Και μείνατε στο σπίτι που....
 Π: Και πήγαμε..όταν έγινε το σπίτι αυτό εδώ, εγώ πήγα από κάτω και ξήλωνα την παράγκα, τα καντρόνια, τα σίδερα, τα σανίδια να πούμε κ.τ.λ. και ήρθα εδώ και έκανα να πούμε κουζινίτσα δίπλα να πούμε από το, από το ντουβάρη. Έκανα μια κουζίνα και ε..η μάνα μου να πούμε εκεί μεσ' τη κουζίνα να πούμε.....10 λεπτά καλά φαγητό. Είχε και αυτό εδώ το, αυτό ένα ήταν οικόπεδο να πούμε το σπίτι ήταν πιο εκεί και έσπερνε να πούμε μαρουλάκια, πράσα, λοιπόν.... κρεμμυδάκια, μαρούλια και έσπερνε η μάνα μου. Είχαμε και το νερό, άμα είχε νερό και τα πότιζε.
 Ε: Έκανε κάποιο φαγητό το οποίο ήτανε παραδοσιακό από την Απολλωνιάδα;
 Π: Ναι, ναι, ναι βέβαια.
 Ε: Θυμάσαι κάποιο έτσι φαγητό χαρακτηριστικό, που να ήταν της Απολλωνιάδας φαγητό, που να το έκανε η μάνα σας;
 Π: Ε..κοίταξε να δεις..ε.. μαζευόντουσαν να πούμε 3-4 γυναίκες, δηλαδή ήτανε γυναίκες, του αδερφού της οι γυναίκες, οι νύφες, οι νύφες της.
 Ε: Ναι.
 Π: Λοιπόν 4-5 γυναίκες μαζευόντουσαν, κατέβαιναν κάτω στην αγορά ε..που είναι τώρα η..το άγαλμα του Βενιζέλου, εκεί όλη η περιοχή να πούμε, όλη η περιοχή από τσουβάλια με καρφίτσες ο ένας μετά τον άλλον, μετά τον άλλον είχε μια σκεπή ολόκληρη, όλο εκεί να πούμε το μέρος, έγινε σκεπή από τσουβάλια. Λοιπόν για να μην μπαίνει ο ήλιος και τους..καίει ο ήλιος.
 Ε: Ναι.
 Π: Και μέσα εκεί πέρα πουλούσαν πολλά είδη μπακαλικής να πούμε και.. κασαπιά.
 Ε: Κασαπιά τι είναι;
 Π: Τα κασάπικα, τα ζαχαροπωλεία.
 Ε: Αα ναι.
 Π: Λοιπόν πηγαίνανε και παίρνανε άντερα που ήταν όλο με πάχος και τα φέρνανε εδώ και

τα ξεχωρίζανε, τα βράζανε και βγάζανε το βούτυρο.

E: Ναι.

Π: Και κάνανε κάτι πιθάρια, πιθαρό... να πω έτσι, τα γεμίζανε με βούτυρο και με εκείνο το βούτυρο να πούμε ε..κάνανε τα φαγητά τους οι γυναίκες.

E: Αυτό πρώτη φορά το ακούω.

Π: Ναι άσπρο βούτυρο και τα άντερα τα κόβανε και τα κάναμε μαγειρίτσα να πούμε, τα κάναμε φαγητό και τώρα..

E: Κάποιο γλυκό που να ήταν της περιοχής; Ποια γλυκά ήταν τα πιο παραδοσιακά;

Π: Αα τα γλυκά, τα γλυκά μας ήτανε οι μπακλαβάδες οι παραδοσιακοί οι μπακλαβάδες το χωριό να πούμε, τα τρίγωνα ε.. και κάτι άλλα να πούμε γλυκά..

E: Από ότι κατάλαβα είχατε μεγαλύτερη προτίμηση γενικά στα σιροπιαστά τα γλυκά..

Π: Ναι, ναι, ναι.

E: Όχι αυτό που λέμε πάστες κ.τ.λ.

Π: Όχι.

E: Όχι τέτοια πράγματα..πιο πολύ τα σιροπιαστά..

Π: Είναι, είναι τουρκική κουζίνα να πούμε. Αυτά υπάγονται να πούμε τα σιροπιαστά υπάγονται στη τουρκική κουζίνα και όπως είναι το ιμαμ μπαϊλντί, όπως είναι το..πως το λένε το σαρμά, σαρμάδες. Λοιπόν και κάτι άλλα φαγητά, να πούμε μελιτζάνες με κρέας να πούμε..αυτά είναι φαγητά να πούμε...

E: Από εκεί πέρα.

Π:.....και φημίζεται να πούμε η τούρκικη κουζίνα, που είναι τα φαγητά της νόστιμα και με μπαχαρικά, με διάφορα υλικά που είναι και γίνονται νόστιμα. Και όλοι έρχονται πολλοί τουρίστες να πούμε και εδώ στην Ελλάδα τρώνε αυτά τα φαγητά να πούμε και ευχαριστούνται.

E: Ναι.

Π: Βρίσκουν, να πούμε φαγητό να πούμε παραδοσιακό.

E: Βέβαια. Οι κάτοικοι εδώ της Θεσσαλονίκης εσάς τους πρόσφυγες πως σας αντιμετώπισαν;

Π: Εκεί όταν κάναμε την παράγκα, ήρθανε και άλλοι μετά πολλοί και χτίσανε παράγκες να πούμε και έγινε ένας συνοικισμός από παράγκες και περνούσαμε ξέρεις, τι ωραία που περνούσαμε..ιδίως τα καρναβάλια, που γίνονταν τα καρναβάλια. Εκεί η οδός Κασσάνδρου από το πολύ το σερπέτ..το κομφετί να πούμε οι δρόμοι γιομίζαν τόσο πολύ, που εμείς τα μαζεύαμε τα κομφετί αυτά και τα βάζαμε σε πανέρια μέσα και ξανά τα πουλούσαμε πάλι..Τι σερπετίνες να πετάνε..καρναβάλια ωραίο καρναβάλι, να γελάνε οι δασκάλες στα γέλια.. Κάτι ωραία καρναβάλια να πούμε, διότι μαζευτήκανε όλοι οι πρόσφυγες εδώ στη Θεσσαλονίκη και το κάθε χωριό που έφυγε από την Μικρά Ασία είχε και το δικό του το καρναβάλι. Και έκαναν κάτι καρναβάλια, κάτι ωραία καρναβάλια ξεκαρδιζόσουν στα γέλια να πούμε εδώ.

E: Δηλαδή τα καρναβάλια τα είχατε και στην Απολλωνιάδα..

Π: Ναι.

E: Είχατε και στην Απολλωνιάδα καρναβάλια..

Π: Βέβαια εκεί και εκεί είχαμε και στην Απολλωνιάδα είχαμε καρναβάλια.

E: Ναι.

Π: Θέλω να σε πω δηλαδή ότι η κάθε περιοχή να πούμε έκανε και δικό της καρναβάλι και δημιούργησε κάποια αυτή..κάποιο ενδιαφέρον να πούμε στον κόσμο και γελούσε ο κόσμος.

E: Ναι.

Π: Ενώ έβλεπε να πούμε το κρατούσε και νόμιζες ότι κουβαλούσε στην πλάτη του τον άλλον, ενώ ήταν ο ίδιος, έκανε..... να πούμε.

E: Ναι.

Π: Και αυτό πόσα άλλα να πούμε..

E: Κατάλαβα.

Π: Καρναβάλια. Θέλω να σε πω δηλαδή γλεντούσε πολύ καλά ο κόσμος τότες να πούμε. Η περίοδος..κείνο το '23, '24, '25 μέχρι το '30 να πούμε ο κόσμος ζούσε πολύ καλά. Άσε που εμείς τώρα..η..η δυστυχία να φεύγει να πούμε, η πείνα να φεύγει να πούμε, η φτώχεια να φεύγει σιγά-σιγά και αρχίζει ο κόσμος λιγάκι με τις δουλειές εδώ να, να αναζωογονείται λιγάκι η..η Θεσσαλονίκη.

Ε: Ναι.

Π: Τα..τα αδέρφια μου και τα 3 να πούμε τότες, το '24 άρχισαν να γίνονται οι υπόνομοι κάτω στη Θεσσαλονίκη: Εγνατία, Ερμού, Βενιζέλου, Τσιμισκή. Λοιπόν όλοι αυτοί μέχρι το Λευκό Πύργο να πούμε και μέχρι εδώ το Βαρδάρη γίνονταν οι υπόνομοι αυτοί και δουλεύανε εκεί τα αδέρφια μου και παίρνανε καλό μεροκάματο να πούμε τότες ε.. 25 φράγκα μεροκάματο τότες ε..αλλά ήτανε καλά να πούμε τ' άλλα τα λεφτά τότες και περνούσανε πολύ καλά..

Ε: Όταν φτάσατε εδώ πέρα στη Θεσσαλονίκη άλλους κατοίκους από την Απολλωνιάδα, είχατε επαφή με άλλους κατοίκους από την Απολλωνιάδα;

Π: Ε πόσο οι..

Ε: Εδώ στη Θεσσαλονίκη όμως..

Π: Όλοι οι πρόσφυγες να πούμε τότες ενωθήκαμε να πούμε και δεν ξέραμε ο ένας από πού είναι και ο άλλος από πού είναι..

Ε: Α..όλοι μαζί κάνατε παρέα..

Π: Όλοι μαζί κάναμε παρέα.

Ε: Με τους Θεσσαλονικείς τους παλιότερους κάνατε παρέες;

Π: Εμ.. δεν είχαμε..οι Θεσσαλονικείς να πούμε τα σπίτια τους είχαν καεί να πούμε..Που πήγαν..ούτε ξέρω να πούμε δεν ξέρω που πήγανε..Και δεν είχαμε επαφή να πούμε με παλιούς Θεσσαλονικιούς. Που πήγανε, που μένανε..δεν θυμάμαι, δεν ξέρω.

Ε: Εσείς πότε παντρευτήκατε, κύριε Γεώργιε;

Π: Εγώ παντρεύτηκα το '54.

Ε: Η γυναίκα σας ήταν και αυτή από την..ήταν και αυτή προσφυγοπούλα ή ήταν εδώ πέρα ντόπια;

Π: Προσφυγοπούλα είναι, πόντια είναι.

Ε: Από πού;

Π: Ε..απ' τη.. Κερασούντα.

Ε: Απ' την Κερασούντα..

Π: Ναι από εκεί κάπου νομίζω είναι.

(ακούγεται γυναικεία φωνή που λέει: Η γιαγιά μου ήταν από την Κερασούντα, η μαμά μου ήρθε 20 χρονών εδώ).

Π: Είναι γεννημένη στο Πετρίτσι.

Ε: Το Πετρίτσι που είναι;

(γυναικεία φωνή πάλι: εδώ στα Σέρρας)

Ε: Σέρρες..

Π: Το Πετρίτσι δεν το ξέρεις που είναι;

Ε: Δεν το ξέρω που είναι..

Π: Ναι ;

Ε: Δεν το ξέρω

Π: Είναι στα σύνορα εδώ με τη Βουλγαρία.

Ε: Ναι, αλλά η καταγωγή της γιαγιάς της γυναίκας σας..

Π: Ναι είναι..

Ε: Είναι από την Κερασούντα

(γυναικεία φωνή : στον Πόντο, στον Πόντο)

Ε: Αα στον Πόντο, ναι.

Π: Ναι.

Ε: Η γυναίκα σας τα μιλάει τα ποντιακά;

(γυναικεία φωνή: όχι εντάξει..)

E: Όχι..

Π: Δεν τα μιλάει.

E: Ναι.

Π: Αλλά τότες ήμουνα στην εξορία να πούμε, μας μαζέψανε, ήμουνα σιδηροδρομικός υπάλληλος..

E: Για ποια εποχή λέτε τώρα; Για την εποχή που παντρευτήκατε;

Π: Ναι.

E: Ναι.

Π: Το '47..πριν από το '47 να πούμε στην Κατοχή, ανακατεύθηκα στα..στις οργανώσεις

E: Ναι.

Π: Στο ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΕΠΟΝ αγωνιζόμασταν να ελευθερώσουμε την πατρίδα μας από τον ξένο ζυγό. Λοιπόν και κατορθώσαμε και συγκεντρώσαμε πολύ κόσμο στις οργανώσεις μας αυτές.

E: Σε ποια περιοχή εσείς ήσασταν μεσ' τη Κατοχή κυρίως; Εδώ στην περιοχή της Σαλονίκης;

Π: Ναι εγώ ήμουν εκεί στο μαχαλά μας, στο Διοικητήριο η περιοχή ήτανε

E: Ναι.

Π: Και.. όχι μάλλον εδώ στο σπίτι..είχε γίνει το σπίτι εδώ και ήμασταν εδώ στο σπίτι.

E: Ναι.

Π: Αλλά εγώ ε..το '47 μάλλον το '38 μπήκα στο σιδηρόδρομο και όταν έγινε η απελευθέρωση, μας υποχρέωσε η διεύθυνση του σιδηρόδρομου να κάνουμε δήλωση για να μείνουμε στην υπηρεσία, αλλά εμείς όσοι ήμασταν οργανωμένοι να πούμε, δεν κάναμε δήλωση, δεν υποταχθήκαμε..

E: Αυτή τι δήλωση; Τι έλεγε ακριβώς η δήλωση;

Π: Ότι αποκηρύσσω να πούμε τις ιδέες που..

E: Πιστεύω;

Π: Πιστεύω.

E: Ναι.

Π: Και τις παραφυάδες αυτού του Κομμουνιστικού κόμμα να πούμε Ελλάδαδος.

E: Ναι.

Π: Και τις παραφυάδες αυτού να πούμε ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΕΠΟΝ, Αστική Αλληλεγγύη κ.τ.λ.

E: Ναι.

Π: Ε..αυτή η δήλωση να πούμε ήτανε, ήτανε υποτιμητικό να πούμε και πολύ προσβλητικό να πούμε, να κάνει ένας δήλωση να πούμε και να.. Λοιπόν δεν την κάναμε την δήλωση και μας μαζέψανε και μας στείλαν εξορία.

E: Που πήγατε κύριε Γεώργιε εξορία;

Π: πήγαμε στον Άγιο Ευστράτιο, εδώ στη Λήμνο κοντά

E: Ήσασταν πολλοί..ήσασταν πολλά άτομα;

Π: Ήτανε..στην αρχή ήμασταν γύρω στις 3.000.

E: Πολλά άτομα..

Π: Ναι και μετά εκεί έγινε μια βροχή, μια βροχή, έπεσε και ένα αστροπελέκι εκεί και..σε κάθε σκηνή 'μέναν 8 άτομα μέσα. Οι 4 πλαγιαζανε με τις κουβέρτες και οι άλλοι 4 ήταν όρθιοι και βαστούσαν τον ορθοστάτη να μην πέσει ο ορθοστάτης και πέσει η σκηνή και ακριβώς πέφτει εκεί ο κεραυνός και τους 4 να πούμε τους σκότωσε, αλλά οι άλλοι που ήταν πλαγιασμένοι κάτω, δεν έπαθαν τίποτα, μόνο κάτι εγκαύματα, να πούμε..

E: Ποια χρονιά πήγατε στην εξορία κύριε Γεώργιε;

Π: E;

E: Ποια χρονιά πήγατε στην εξορία;

Π: Ε..το '47.

E: Και γυρίσατε;

Π: Γύρισα το '52. Μετά από τον Άγιο Ευστράτιο, μας μάζεψαν στην Μακρόνησο. Εκεί λέγανε οι άρχοντες ότι χτίζουμε στη Μακρόνησο Παρθενώνες..εκεί πεθάνανε παιδιά οι στρατιώτες από το ξύλο και από τις σφαίρες και πολλοί πολίτες , να πούμε από το ξύλο το πολύ, τα βασανιστήρια να πούμε ε.. πεθάνανε, σκοτωθήκανε.

Ε: Στην Μακρόνησο, κύριε Γεώργιε μέχρι τότε ήσασταν;

Π: Είναι μαρτύριο να πούμε ήταν, είναι η Κόλαση του Δάντη, να πούμε αν έχεις ακουστά η Κόλαση του Δάντη..εκεί ήταν η Κόλαση του Δάντη η Μακρόνησος. Δεν μπορώ να σου περιγράψω δηλαδή τι... τα βασανιστήρια που μας κάνανε εκεί πέρα μέσα. Βάλανε μια μεγάλη σκηνή και κοιμούνται να πούμε 15 και 15 από εδώ 30, 30 άτομα. Έμπαινε ο Αλφαμίτης μέσα να πούμε με το φακό έμπαινε όποιον τον έκοβε το κεφάλι να πούμε.
[γυναικεία φωνή]

Γ: Αυτά δεν θέλει να τα μάθει το παιδί.

Π: Ε;

Γ: Αυτά δεν θέλει να μάθει το παλικάρι .

Ε:ότι θέλει, εμένα, εμένα δεν με ενοχλεί.

Π: Αυτά να μην τα πω..

Ε: Όχι, όχι ότι θέλετε εσείς, ότι θέλετε, εμένα δεν με ενοχλεί, ότι θέλετε εσείς

Π: Όχι ας μάθουμε και για την Μακρόνησο, τι εστί Μακρόνησος..... πέσει κανένα βιβλίο οι Μακρονήσιοι να το διαβάσουνε, να ενδιαφερθεί να το διαβάσει, να δει, να δει τα τέρατα και σημεία που γίνονταν εκεί μεσ' τη Μακρόνησο..πως...

Αν δεν..αν δεν ενδιαφερθώ να πω το τι τραβήξανε στη Μακρόνησο, τι κάναμε τότες.

.....

Ε: Πέστε μου, πέστε μου

Π: Εγώ πήγα..

Ε: Πέστε κύριε Γιώργο

Π: Με βασάνισανε να πούμε. Λοιπόν ερχότανε ο Αλφαμίτης σε κλωτσούσε με τα, με τα άρβυλα του να πούμε, ξυπνούσε 2:30, 3:00 την νύχτα «Παρ' το γρήγορα έξω». Λοιπόν σηκώνόσουν να πούμε, τρόμος, τρόμος να πούμε. Ο βούρδουλας να πούμε το ρόπαλο έτσι μπορούσε να κατεβεί και κατέβαινε..... Εμένα συγκεκριμένα ήρθε ο Αλφαμίτης κλοτσάει να πούμε 2-3 κλοτσιές, ξυπνάω να πούμε, γρήγορα πάνω όλοι, σηκώνομαι να πούμε, παίρνω τα πράγματα. Με πάει να πούμε σε ένα μέρος «περίμενε εδώ» . Με αφήνει, πάει παρακάτω.. λέει τώρα γίνεται ομιλία να πούμε μεταξύ των Αλφαμιτών. Γιατί έγινε λέει, αυτός λέει, βγάλτε τον λέει. Ε..τον βγάλαμε λέει, είχανε εκεί ένα ξαπλωμένο να πούμε, βρεγμένο με κουβά νερό, να πούμε. Και τάχα ότι τον ρίξαν μέσα στο πηγάδι και πνίγηκε και τον βγάλανε έξω να πούμε πνιγμένο. Τώρα ο ένας Αλφαμίτης λέω Παρθένα μου κάνε μια δήλωση να φύγουμε και μεις από την κόλαση, από δω πέρα μέσα, να πάρουμε καμιά άδεια να φύγουμε. Λοιπόν όχι.. Ερχότανε ο άλλος, τρομοκράτης ο άλλος «Τι δεν έκανες δήλωση;» με το αυτό, με το ρόπαλο να πούμε πατ-κιουτ, πατ -κιουτ στην πλάτη, όπου μπορούσε. «Δεν κάνει δήλωση..;» «Σήκω ρε, γρήγορα»... Παρ' τον απάν' Λοιπόν με φέρανε στο πηγάδι τώρα, εντωμεταξύ ο άλλος με το φακό να πούμε έδειχνε τον βρεγμένο που ήταν ξαπλωμένος, τάχα είναι πνιγμένος, τον βγάλαν από το πηγάδι και να τρομοκρατηθώ και γω να κάνω δήλωση. Λοιπόν και έπαιρνε ο άλλος το σχοινί, να με δέσει να πούμε για να με ρίξει μέσα στο πηγάδι. Λοιπόν αλλά εντωμεταξύ «έχεις καρδιά ατσαλένια, να βαστήξεις, να μας να πεις όχι δεν κάνω δήλωση;» Και όμως που τη βρήκαμε την δύναμη, που την είχαμε εκείνη τη δύναμη ρε παιδί μου και λέγαμε «Όχι». Σηκώσαμε το ανάστημα μας και λέγαμε όχι, δε κάναμε δήλωση. Λοιπόν μετά με πήρανε πατ-κιου πατ-κιου στο ξύλο τέσσερις Αλφαμίτες με δέρνανε..Λοιπόν με πήγανε σε μια χαράδρα και με δένανε. Λοιπόν και είδαν ότι δεν χαμπάρι..ήμουν και 32 χρονών τότε να πούμε απάνω στα καλύτερα μου νιάτα ήμουνα..χαμπάρι δεν είχα από ξύλο. Παίρνουνε 2..... και βάζουνε τα αχαμνά μου μέσα να πούμε και τα σφίγγουνε και γω από τον πόνο να πούμε λιποθύμησα. Λιποθύμησα και με πήρανε μετά στο αναρρωτήριο και έτσι απαλλάχθηκα να πούμε απ' τη... απ' τη

δήλωση, να μην κάνω δήλωση

E: Ναι

Π: Και σκεφτόμουν: έλα τώρα θα παντρευτώ, θα κάνω παιδιά-δεν θα κάνω παιδιά..αλλά ε..

E: Μετά φύγατε από την Μακρόνησο..μετά το αναρρωτήριο, όταν πήγατε στο αναρρωτήριο και μετά..

Π: Στο αναρρωτήριο ναι

E: Δηλαδή μετά σας διώξαν από την Μακρόνησο, όταν..

Π: Είχε βγει ο Πλαστήρας τότες στις εκλογές και ήρθανε 4 υπουργοί να διαπιστώσουν εάν αυτά που λέγαμε εμείς την αλήθεια ή αν είναι αλήθεια αυτά που λέγανε αυτοί, που λέγανε ότι χτίζουμε Παρθενώνες στο Μακρόνησο. Ήρθαν και διαπίστωσαν να πούμε και όλοι βγήκαμε έξω και διαμαρτυρόμασταν και οι υπουργοί λέει πάτε στις σειρές σας και θα περάσουμε από όλες τις σειρές να μας πείτε ο καθένας τα παράπονα σας, το τι τράβηξε.. Και έτσι να πούμε μάθανε τα καθέκαστα και πήγαν τα είπαν στον Πλαστήρα και μετά μας παίρνουν από εκεί πέρα και μας πάνε σε ένα άλλο μέρος της Μακρονήσου για να ηρεμήσουμε, να ξεχάσουμε εκείνο το τρομερό περιβάλλον να πούμε. Κάτσαμε περίπου ένα μήνα εκεί και μετά έρχεται εντολή να πούμε να μας..να μας πάρουνε και η ομάδα, η ομάδα μας είχε, είχαμε γραφείο να πούμε παράνομο βέβαια κρυφά και έλεγε να πούμε διάλεξε τα πιο καλά παιδιά και τώρα να πούμε να πάμε, ζητήσανε χίλιοι πεντακόσιοι να πούμε εξόριστοι, να τους πάρει το καράβι και να τους πάει το καράβι αυτό αρματαγωγό. Λοιπόν και μας παίρνουνε με τα αυτοκίνητα και τότε στο γραφείο της ομάδας ήταν και ένας φίλος μου και με έβαλε και μένα μέσα.

E: Ναι.

Π: Τώρα μέσα στο καράβι μια κυκλοφορεί, μια κυκλοφορεί, κυκλοφορεί μια είδηση θα μας πάνε και θα ανοίξουν την καπνοδόχα μπροστά να μας ξεράσει να πούμε το αρματαγωγό, να μας κλείσουν μέσα στο αρματαγωγό. Το αρματαγωγό είναι να πούμε ένας ολόκληρος θάλαμος, τον οποίο μπαίνουν μέσα τανκς, κανόνια, αυτοκίνητα κ.τ.λ. Και εκεί μέσα να πούμε ήμασταν χίλιοι πεντακόσιοι να πούμε εξόριστοι.

E: Ναι

Π: Και θα γεμίσουνε τώρα την αίθουσα αυτήν να είναι όλη νερό, να μας πνίξουνε εκεί πέρα μέσα και να ανοίξει την πόρτα μπροστά και να μας ξεράσει στο πέλαγος, να μας φάνε τα ψάρια. Μια τέτοια να πούμε, κυκλοφορούσε Καμιά φορά θέλουνε 20 άντρες, 20 παλικάρια και όλοι ήμασταν νέοι 32-33 χρονών να πούμε..όλη νεολαία..αφρόκρεμα..η νεολαία..... και 20, τους παίρνουν απάνω, αλλά που θα τους πάνε, τι θα πάθουν, τι θα κάνουνε..να μας φάει η αγωνία..Και όταν αρχίσανε, να πούμε να, να κάνουνε ματσακόνι, να χτυπάνε ματσακόνι, να βγάλουνε την παλιά μπογιά για να βάλουνε καινούργια.
..ε..ανάπαυλα..

E: Ανάπαυλα ε;

Π: Αναπαύσαμε, να πούμε..αναπαυτήκαμε να πούμε και από πάνω από το να πούμε μας φωνάζουν τα παιδιά από πάνω «Φτάσαμε στον Άη Στράτη παιδιά.. μη φοβάστε».

E: Και σας πήγε στον Άη Στράτη το πλοίο;

Π: Και μας βγάλανε στον Άη Στράτη, αλλά δεν μας πάνε στις παλιές εγκαταστάσεις που είχαμε εκεί. Εκεί στις παλιές εγκαταστάσεις είχαμε κάνει ένα φούρνο μεγάλο, ένα πελώριο..2 φούρνοι, μια μεγάλη αποθήκη.. τα άλευρα..τα τσουβάλια εδώ..εδώ το ζυμωτήριο..εκεί το πρατήριο να μοιράζει τα ψωμιά..ένα, ένα πελώριο πράγμα που κάναμε, να πούμε..είχαμε χτίστες να πούμε καλοί, από όλες τις περιοχές να πούμε είχαμε χτίστες. Ε..πέτρα μπόλικη κουβαλούσαν, πηγαίναμε χίλιοι άνθρωποι να πούμε, παίρναμε από μια πέτρα να πούμε..... πέτρα. Λοιπόν.. ξύλα, ο φούρνος να καίει ξύλα, τα μαγειρεία να καίνε ξύλα..πηγαίναμε..είχαμε ξυλοκόπους..είχα να πάω τα απογεύματα εκεί πέρα μέσα. Πηγαίναν στο δάσος, κόβαν τα ξύλα να πούμε. Πηγαίναμε εμείς μετά, παίρναμε από ένα δέντρο στη πλάτη, τα κουβαλούσαμε εκεί στα μαγειρεία. Είχαμε 3 μαγειρεία: πρώτο, δεύτερο και τρίτο μαγειρείο. Λοιπόν..και τα μαγειρεία να πούμε καίγανε ξύλα. Είχαμε καζάνια, 3-4 καζάνια το

κάθε μαγειρείο... απο τα βαρέλια τα μεγάλα. Και γω μάλιστα ήμουνα υπεύθυνος σε ένα μαγειρείο, με βάλανε υπεύθυνο σε ένα μαγειρείο, στο τρίτο μαγειρείο ήμουνα και με τον κατάλογο είχα, είχα ένα τεφτέρι, που είχα όλες τις σκηνές, είχα 15 σκηνές... να πούμε, να τις δώσω φαγητό και ερχόταν η μια σκηνή νούμερο 18, τόσοι μερίδες..8 μερίδες. Ο μάγειρας να πούμε έβαζε 8 μερίδες κ.ο.κ. Έρχονταν όλες οι σκηνές και παίρνανε και από τα άλλα τα μαγειρεία τα ίδια και έτσι σε μια ώρα μέσα να πούμε όλες οι σκηνές που ήμασταν 3000 να πούμε, τρώγανε σε μια ώρα μέσα. Εντωμεταξύ όμως μετά, όταν μας πήγαν στην Μακρόνησο φέρανε και άλλους..γίναμε 7000 μεσ' τον Άη Στράτη και πήγαμε στη Μακρόνησο 7000 κόσμος.

E: Ανάμεσα στους εξορίστους...

Π: E;

E: Ανάμεσα στους εξορίστους ήταν πολλοί αυτοί που ήτανε προσφυγικής καταγωγής ή οι περισσότεροι ήτανε ντόπιοι ελλαδίτες;

Π: Δεν το κατάλαβα καλά..

E: Ανάμεσα στους εξορίστους ήτανε πολλοί αυτοί οι οποίοι είχανε προσφυγική καταγωγή ή οι περισσότεροι κατάγονταν μέσα από την Ελλάδα;

Π: Α..αυτό δεν το..

E: Δεν το..δεν σας ενδιέφερε..

Π: Όχι..ήμασταν όλοι ίδιοι. Πέρασαν από εκεί τουλάχιστον 500.000 από το Μακρονήσι. Η Πελοπόννησος από παντός να πούμε, φέρανε Πελοποννήσιοι φέρανε και φέρανε στα χωράφια «-Είδες τους αντάρτες; -Δεν τους είδες»..μπαπ σκοτώνανε . «-Είδες τους αντάρτες; -Ναι, τους είδα.... –Γιατί δεν μας είπες;» μπαπ..μεγάλη τρομοκρατία. Όταν ανέλαβε ο Παπάγος να πούμε, μετά, η διοίκηση πολύ μεγάλη τρομοκρατία να πούμε αρχίσανε, αλλά στο Γράμμο και στο Βίτσι να πούμε, φάγαν τα μούτρα τους πολλοί να πούμε. Ο δημοκρατικός στρατός τους έχει.....

E: Μέχρι πότε μείνατε στην εξορία κύριε Γεώργιε; Μέχρι πότε μείνατε στην εξορία;

Π: Δεν κατάλαβα..

E: Μέχρι πότε μείνατε στην εξορία;

Π: Α..πότε πήγα στην εξορία..

E: Πότε πήγατε και πότε φύγατε;

Π: Το '47 πήγα στην εξορία και γύρισα το '52.

E: '52..

Π: 1 Μαΐου..Πρωτομαγιά..γύριζα να πούμε από τον Άη Στράτη και με το πλοίο κατέβηκα στην Καβάλα.

E: Καβάλα πήγατε μετά..

Π: Στην Καβάλα πήγα.

E: Ναι..είχατε πει ότι ξανά πήγατε πίσω στην Απολλωνιάδα και πήγατε, βρήκατε το σπίτι σας..αυτό πότε έγινε;

Π: Αυτό έγινε το '56-'57.

E: Μια φορά πήγατε;

Π: Ναι.

E: Τότε..

Π: Πήγα μόνος μου εγώ..δεν είχε έρθει μαζί μου η γυναίκα μου ύστερα πήγε και αυτή μονάχη της μετά.

E: Πως αποφασίσατε να πάτε; Πως το αποφασίσατε; Θέλατε να πάτε να δείτε σε τι κατάσταση ήταν το σπίτι σας; Να πάτε να δείτε το χωριό σας;

Π: Δεν νοσταλγείς να πας να δεις το χωριό; Μικρό παιδί που έπαιζα εκεί να πούμε, στα μέρη που παίζαμε, να πάω να τα δω, νοσταλγούσα να πούμε και ..πήγα τα είδα να πούμε. Μόλις αντάμωσα το σπίτι, με πήραν τα κλάματα.

E: Όλα τα σπίτια είναι κατοικήσιμα του χωριού; Τα έχουν..κατοικούνται όλα τα σπίτια;

Π: Όλα τα γκρεμίσανε. Τα γκρεμίσαν και παίρναν τα υλικά και τα πηγαίνανε αλλού..που τα

πηγαίνανε και κάνανε άλλα σπίτια

E: Δηλαδή είναι λίγα τα σπίτια όπως το δικό σας, που ακόμα κατοικούνται..

Π: Ναι λίγα, λίγα που ήτανε τα καλά σπίτια να πούμε χτισμένα, που μένανε οικογένειες μέσα, διατηρηθήκανε, ενώ τα άλλα τα παλιά να πούμε τα γκρεμίσαν όλα και πήραν τα υλικά τους και πήγαν, κάνανε αλλού σπίτια.

E: Φαντάζομαι και τα μεγαλύτερα τα κτίρια, οι πιο πλούσιες κατοικίες και όλα αυτά θα έχουν γκρεμιστεί..εκεί πέρα που ήταν η Κοινότητα, τα μέγαρα της Κοινότητας, οι εκκλησίες..αυτά θα έχουν γκρεμιστεί.

Π: Τα σπίτια, τα σπίτια δεν ήταν χτισμένα να πούμε έτσι όπως εδώ με τούβλα και με πέτρες. Εκεί σε κάθε γωνιά του σπιτιού έμπαινε και ένας στύλος, δηλαδή 20x20 ή 30x30 σε κάθε γωνιά του σπιτιού και είχε μέσ' τη μέση του σπιτιού και αυτοί τώρα οι στύλοι ενωνόντουσαν με χαρτόξυλα τους ενώνανε. Εν τω μεταξύ τα ντουβάρια εμπαίνανε όρθια καντρόνια και μέσα εκεί το ένα καντρόνι άλλο, καντρόνι άλλο.

Γ' Μέρος

Π: Βέβαια στην εξορία.

E: Σε ποιο νησί; Σε ποιο ξερονήσι τέλος πάντων;

Π: Λοιπόν, θέλω να σε πω δηλαδή τα σπίτια αυτά τα ντουβάρια, εδώ το χτίζαν, τα βάλαν τα πλιθιά, όχι τούβλα, πλιθιά και μετά τα σοβατίσανε... δεν ήταν σπίτια να πούμε έτσι ντουβάρια με πέτρες με..γερά σπίτια ή τι λέγαμε προηγουμένως;

E: Είχατε πει ότι κάπου μάθατε γράμματα, κάπου πήγατε σχολείο σε κάποιο στην εξορία κάπου.

Π: Στην εξορία.

E: Στην εξορία κάπου.

Π: Στην εξορία υπήρχανε πάντοτε, να πούμε, γιατροί, δικηγόροι, ε.. καθηγητές, δάσκαλοι, δηλαδή οι εργάτες που έλεγε, να πούμε, το κομμουνιστικό κόμμα, ότι ε.. κόμμα των εργατών. Έλαμπε η απουσία τους, η εργατιά από εκεί. Όλο ήταν επί το πλείστον διανοούμενοι, να πούμε. Λοιπόν και εκεί η ομάδα προσπαθούσε εάν και ήταν και μερικά, ήταν και μερικοί βέβαια εργάτες, ήταν και χωριά αγρότες και φρόντιζε, να πούμε, το γραφείο να τους μορφώσει, να πούμε, αυτούς και έκανε ορισμένες σκηνές, τα έκανε σχολεία. Διόριζε, να πούμε, δασκάλους ε.. δάσκαλοι για το πανεπιστήμιο, δάσκαλοι για το γυμνάσιο και δάσκαλοι για το δημοτικό. Λοιπόν και βγάλαμε, να πούμε, από εκεί πέρα, βγήκανε πολλοί γιατροί απ' την εξορία.

E: Ναι.

Π: Διαβάζανε, να πούμε, τα παιδιά και τους έκαναν και καθηγητές, να πούμε, πανεπιστημιακοί καθηγητές, τους κάνανε μαθήματα και βγάλανε πολλούς γιατρούς, καθηγητές, βγήκαν να πούμε.

E: Παρακολουθήσατε και εσείς κάποια μαθήματα;

Π: Και εκεί, να πούμε, και εγώ βέβαια ήμουν τετάρτη δημοτικού, αλλά μετά με κάναν μαθήματα του φοιτητή, να πούμε, του πανεπιστημίου μαθήματα εκεί, να πούμε.

E: Θυμάσαι κάποιους από αυτούς;

Π: Για την αστρονομία, να πούμε, μας λέγανε εδώ.

E: Θυμάσαι κάποιους από αυτούς που σας δίδαξαν;

Π: Ποια;

E: Από αυτούς δίδασκαν τα μαθήματα;

Π: Ε..

E: Θυμάσαι κάποιο από τα ονόματα;

Π: Όλους τους γιατρούς τους θυμάμαι, να πούμε, αλλά εδώ η..η..κλινική, που είναι στην παραλία, πως λέγεται; [απευθύνεται σε μια γυναίκα]

Γ: Η Γενική;
Π: Ε;
Γ: Η Γενική;
Π: Γενική Κλινική;
Ε: Ναι, η Γενική Κλινική.
Π: Γενική Κλινική εκεί ήταν 4..4, να πούμε, γιατροί μέσα εκεί, τους οποίους τα ονόματα τους μου διαφεύγουν..δεν μπορώ..
Ε: Δεν πειράζει.
Π:δεν μπορώ..να τους θυμηθώ..τώρα το μνημονικό μου , να πούμε, έχει..
Ε: Έχει περάσει και πολύς καιρός.
Π: Έχει πάθει..λιγάκι, δεν δουλεύει με 4 βαλβίδες, δουλεύει μόνο με 3.
Ε: Κύριε Γεώργιε είχατε πει στην αρχή της κουβέντας και για ένα σύλλογο, για ένα προσφυγικό σύλλογο, όπου έχει βγάλει ένα βιβλίο..
Π: Ναι.
Ε: Ποιος, ποιος προσφυγικός σύλλογος είναι αυτός;
Π: Είναι ε..ο προσφυγικός σύλλογος Απολλωνιδιατών
Ε: Υπάρχει; Έτσι, είναι εδώ στην Νεάπολη; Που είναι αυτός;
Π: Εδώ τι λέει; Σύλλογος Απανταχού Απολλωνιδιατών Μικράς Ασίας.
Ε: Μικράς Ασίας.
Π: Μικράς Ασίας, δηλαδή Αλεξανδρούπολη, ε.. Νάουσα, όπου υπάρχουν Απολλωνιδιανίτες. Αυτό εννοεί απανταχού.
Ε: Ναι.
Π: Λοιπόν όπου έχουμε Απολλωνιδιανίτες, να πούμε, έρχονται. Το κέντρο είναι εδώ.
Ε: Που είναι το κέντρο; Του συλλόγου;
Π: Το κέντρο..τα γραφεία μας είναι, που είναι ο Βαρδάρης;
Ε: Ναι.
Π: Η αγορά;
Ε: Ναι.
Π: Εκεί κάπου.. δεν θυμάμαι την οδό.. σε ποια οδό είναι εκεί. Εκεί κάπου μες την αγορά, να πούμε εκεί είναι κάπου σε ένα μέγαρο, να πούμε, αγοράσαμε ένα γραφείο και το διατηρούμε το γραφείο.
Ε: Εσείς είστε μέρος του συλλόγου αυτουνού;
Π: Βεβαίως, βέβαια.
Ε: Συμμετέχετε δηλαδή σε εκδηλώσεις, δραστηριότητες..
Π: Ναι, ναι, ναι.
Ε: Ίσως σε κάποιες ομιλίες που γίνονται ή κάποια βιβλία, που κυκλοφορούν τα παίρνετε..
Π: Ασφαλώς, ασφαλώς.
Ε: Αν τώρα μπορούσατε να πάτε στην Απολλωνιάδα, να κάνετε μια εκδρομή να την ξανά δείτε, θα θέλατε να πάτε; Να την δείτε;
Π: Βεβαίως μάλιστα ε.. προσφάτως έγινε, να πούμε, μια αυτή μία ένα τσάι δώσανε στην Εστία, πώς λέγεται στην Εστία [απευθύνεται πάλι στη γυναίκα]
Γ: Μακεδονίας Θράκης.
Π: Ε; στην Εστία..
Γ: Μακεδονίας Θράκης δεν είναι; Θράκης δεν είναι; Ξέρω γω...
Π: Η Θρακική Εστία, να πούμε.
Ε: Ναι Θρακική Εστία.
Π: Εκεί στο.. πλατεία Ναυαρίνου, να πούμε, είναι η Εστία αυτή.
Ε: Ναι.
Π: Και εκεί δίνουμε, να πούμε, συνήθως το τσάι, να πούμε, εκεί συγκεντρωνόμαστε.
Ε: Είναι πολλά τα μέλη του συλλόγου;
Π: Ε.. είναι καμιά..όλοι πέθαναν όμως.

E: Δεν υπάρχουν άλλοι έτσι, που να γεννηθήκατε, που γεννηθήκατε και εσείς και να τα θυμούνται και αυτοί;

Π: Οι νέοι, να πούμε, όπως είναι ο γιος μου τώρα, δεν έρχεται, να πούμε.

E: Ναι.

Π: Και ολονών τα παιδιά, να πούμε, δεν έρχονται. Λοιπόν, τώρα οι..

E: Δεν ενδιαφέρονται δηλαδή..

Γ: Όχι (γυναικεία φωνή).

Π: Δεν ενδιαφέρονται.

E: Η νεότερη γενιά;

Π: Όχι οι..... να πούμε, όπως σαν και εμένα έχουν πεθάνει.

E: Ναι κατάλαβα.

Π: Και..

E: Δεν υπάρχει κάποιος, που να ήσασταν τότε παιδάκια μαζί και να τον βλέπετε ακόμα και τώρα εδώ πέρα;

Π: Δεν το κατάλαβα αυτό.

E: Δεν υπάρχει κάποιος, που ήδη από τότε στην Απολλωνιάδα, να ήσασταν μαζί παιδάκια και να κάνατε παρέα τότε εκεί πέρα και κάποιος, που να τον βλέπετε και τώρα εδώ πέρα στη Σαλονίκη, δεν υπάρχει κάποιος φίλος σας;

Π: Ήτανε στην Αλεξανδρούπολη και.. μια χρονιά θυμάμαι ήρθε φαντάρος με αυτούς εδώ και ήρθαμε, ειδοθήκαμε παιδιά που ήμασταν τώρα εκεί, που παίζαμε στην Απολλωνιάδα.

E: Ναι.

Π: Λοιπόν και έμεινε στην Αλεξανδρούπολη και έλεγα να πάω να τον δω, ώσπου πέθανε, να πούμε, και δεν μπορούσα να... όλοι έχουν πεθάνει, να πούμε.

E: Κατάλαβα.

Π: Εγώ μόνο πως ζω και γω δεν ξέρω.

E: Κύριε Γεώργιε.. πιο πολύ.

Π: Μην με λες κύριε Γεώργιε, παράλειψε το.

E: Έγινε κυρ Γιώργο, Γιώργο πιο πολύ μέσα σου.

Π: E..;

E: Μεσ τη καρδιά σου πιο πολύ τώρα ποιο μέρος αγαπάς περισσότερο; Ζεις εδώ Σαλονίκη, έχεις ζήσει και στο χωριό εκείνο που μου έλεγες την Άμπελο.

Π: Ναι

E: Κατάγεσαι όμως από την Απολλωνιάδα.. μέσα σου πιο πολύ ποιο από αυτά έχεις αδυναμία; Πως το νιώθεις εσύ;

Π: Σκέφτομαι το βράδυ που κοιμάμαι, με πιάνει αγρυπνία.. σκέφτομαι, όλοι οι φίλοι μου ήτανε στην Άμπελο, που ήμασταν παλικαράκια, να πούμε, όλοι πεθάνανε. Πήγα μια φορά, κανένα δεν βρήκα.. βρε που είναι..... πέθανε, ο τάδε πέθανε, ο τάδε πέθανε. Παναγία μου λέω, δεν βρήκα κανένανε. Λοιπόν μόνο μια κοπελίτσα βρήκα, δεν ήταν κοπέλα, ήταν παντρεμένη. Η αδερφή της, που ήταν.. που ενδιαφερόμουνα να την παντρευτώ, να πούμε, ε. μ' αυτήν μόνο μίλησα και την ρωτούσα, να πούμε, που είναι ο τάδε και μ' έλεγε όλοι έχουν πεθάνει.

E: Ναι, αλλά με ποιο μέρος αισθάνεστε περισσότερο δικό σας;

Π: E..

E: Αν συγκρίνουμε την Θεσσαλονίκη με την Απολλωνιάδα;

Π: Δεν μπορώ να ξεχωρίσω, να πούμε, τώρα βέβαια..

E: Τα αγαπάτε και τα 2, φαντάζομαι..

Π:τώρα, να πούμε, έχω να τους δω τόσα χρόνια τώρα στη Θεσσαλονίκη, να πούμε

E: Ναι.

Π: Ασφαλώς, να πούμε, όπου και να πάω Θεσσαλονίκη μου μεγάλη φτωχομάνα.

E: Ναι, ναι.

Π: Έχεις τα πιο καλά παιδιά.. λοιπόν.

E:Κύριε Γεώργιε..Γιώργο άμα δεν θες εσύ κάτι άλλο να προσθέσεις, εγώ δεν έχω να σε ρωτήσω τίποτα άλλα..όπως θέλεις εσύ..

Π:Όλες σου οι ερωτήσεις σου τελειώσανε;

E:Έμενα ναι, εκτός αν θες να πεις εσύ κάτι, το οποίο άσχετα αν το ρωτήσω εγώ ή όχι, άσχετα αν το ρώτησα..

Π: Ναι, ναι.

E: Αν υπάρχει κάτι που εσύ να θέλεις να πεις, που να θυμάσαι έτσι και μπορεί να σου έχει κάνει εντύπωση..διαφορετικά

Π: Ε τι να..τα είπαμε όλα.

E:Μπορεί κάτι να παράλειψα εγώ για αυτό.

Π:Τώρα, τώρα ορισμένα που να τα θυμάμαι τώρα.

E:Δεν πειράζει..δεν είναι ανάγκη όλα να τα θυμόμαστε..κανείς δεν θυμάται πάντα όλα. Ότι μας έχει κάνει εντύπωση..αυτό και είναι μέσα στην καρδιά μας.

Π:Εντύπωση με έκανε, που μπαίνανε τα γελάδια, πέφτανε στη λίμνη από εδώ.

E:Ναι

Π:Και βγαίνανε εδώ πέρα..λοιπόν είχε ένα νησί, μικρό νησάκι, το οποίο είχε γύρω-γύρω μεγάλες τετράγωνα πέτρες και είχε κάτι χαλκάδες, να πούμε, που δένανε τα καΐκια, τα καράβια, τότες οι αρχαίοι

E:Ναι

Π:Λοιπόν και κολυμπώντας πηγαίναμε και εμείς εκεί στη..στο νησάκι αυτό, ανεβαίναμε απάνω, να πούμε, και πηγαίναμε και τρώγαμε μούρα, όχι μούρα, βατόμουρα. Λοιπόν και πήγαιναν και τα πρόβατα εκεί, τα γίδια εκεί, τα γελάδια.

E:Δηλαδή πρέπει να ήτανε κάπως κοντινή η απόσταση..δεν πρέπει να ήταν πολύ μακριά το νησάκι από την Απολλωνιάδα. Πρέπει να ήταν κάπως κοντά, για να μπορείτε να πηγαίνετε κολυμπώντας..

Π:Ε καλά δεν ήταν και πολύ μακριά.

E:Ναι, αλλά πηγαίνανε και τα γελάδια κιόλας.

Π:Καλά εμείς, να πούμε, ε..μικρά παιδιά τώρα.

E:Ναι.

Π:Το κολύμπι, το είχαμε, να πούμε...

E:Ναι μέσα σας.

Π:Ναι, εδώ μάλιστα όταν ήρθαμε, δημιούργησα μια παρέα, να πούμε, 5-6 παιδιά θα ήτανε και όλοι αυτοί πεθάνανε πάλι. Και αυτοί πάλι, πέθαναν όλοι. Ύστερα δημιούργησα μια άλλη παρέα πάλι μετά από αυτούς... και αυτοί πέθαναν όλοι. Παναγία μου..τώρα έχω μια, έχω μια άλλη παρέα εδώ κάτω, οι 2 πέθαναν.

E:Γερός να είσαι κύριε Γιώργο, γερός να 'σαι.

Π: Λοιπόν έχω μια παράγκα.... και μαζευόμαστε όλοι οι συνταξιούχοι, να πούμε, καμιά 7-8 συνταξιούχοι και κάνουμε κανένα φαγάκι, να πούμε, κανένα μεζέ.

E:Καλά κάνετε.

Π:Και πίνουμε καμιά ρετσίνα, κανένα ουζάκι, να πούμε, πίνουμε και καλαμπορίζουμε.

E:Καλά κάνετε.

Π:Και θέλω να σε πω δηλαδή οι 2 μας περιμένουμε πλοία να πάρουμε σειρά, να πούμε.

E:Γιώργο, σε ευχαριστώ πάρα πολύ.

Η συνέντευξη με τον κύριο Γεώργιο Μάλαμα πραγματοποιήθηκε σε μια φιλική ατμόσφαιρα. Ο κύριος Μάλαμας σε πολλά σημεία της αφήγησης του, υπήρξε ιδιαίτερα συγκινημένος και δάκρυζε. Παρόντες στην συνέντευξη ήταν επίσης η σύζυγος του κυρίου Μάλαμα και η εγγονή του.